

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Mor och son i »Den heliga familjen», Rudolf Wärlunds gripande skådespel som spelats på Dramatiska Teatern under den senaste månaden men till publikens skam redan måste läggas ner på grund av brist på intresse.

morgonbris

årg. 28 nr 3
pris 25 öre

Hotell för kongressombud

**HOTEL
DE
POSTE**
VASAGAT. 5
STOCKHOLM
Tel: Växel 11700

Synnerligen centralt beläget hotell, 1 min. från Centralstationen o. mitt emot Centralpostkontoret. Rum från kr. 4.—.

**RITZ
HOTEL**
Vasapalatset·Stockholm
VASAGATAN 26
(snett emot Centralstation)

Ett av Stockholms mest eleganta, bekväma och hemtrevliga hotell. Samtliga rum, ett 80-tal, med hall, w. c. o. v.-v. Nästan alla rum med bad eller dusch. På Ritz får Ni således, en våning, icke ett rum endast. Pris: enkelrum med eller utan dusch kr. 5-8, dubbelrum med badrum kr. 10-14, dubbelrum m. salong o. badrum kr. 18-24. Ljudlöst signalsystem. Förstklassig ljudisol. Eleganta Matsal och Klubberum.
Ny regim. Nedsatta priser.
Vördsamt NYA A-B RITZ HOTELL

HOTEL REGINA

DROTTNINGGATAN 42-44, STOCKHOLM

ELEGANTA RESANDERUM
med varmt och kallt vatten, fr. kr. 4.—.
Längre tid stor rabatt.

FULLSTÄNDIG RESTAURANT
med god mat och billiga priser.
Kuponggäster betala för: Frukost 1.—,
Lunch (2 rätter) 1.—, Middag (3 rätter)
1.50, Souper (2 rätter) 1.—.

ALLMANT SMÖRGASBORD
Låga Pensionspriser.

**HOTEL
NORDLAND**
DROTTNINGGATAN 60

Enkelrum från kr. 4.—,
dubbelrum från kr. 7:70.
Ingen betjäningavgift.
Billig kaffefrukost.
Obs. Specialpriser för
kongressombud!
Telefon Norr 2339

**Hôtel
DE SUÈDE**
DROTTNINGGATAN 43

Hörnet av Klarabergsg.
4 min. fr. Centralstation

Rum från kr. 3:50
till högre priser.
Tel. Linjeväljare
NORR 31575

Kongressresande
till Stockholm, tag in på

**HOTELL
PATRICIA**

där ni bo bekvämt och
billigt. 90 moderna
rum i pris från 4 kr.

VASAGATAN 36
Invid Centralen.
Tel. namnanrop

**HOTEL
ÖRNSKÖLD**
DROTTNINGGATAN 32
STOCKHOLM
TELEFON 320 95

REKOMMENDERAS

Varmt och kallt
vatten samt telefon
i alla rum.

**Hotell
Stora Rosenbad**
KLARA SÖDRA KYRKGATA 4
4 min. från järnvägen.

Hemtrevliga rum.
Obs. Enkelrum från 3 kr.
Dubbelrum från 6 kr.
Billiga kaffefrukostar.
Tel. 24 11 & 42 72.

**HOTEL
SAVOY**

BRYGGAREGAT. 3
5 min. från Centr. 56
rum. Tel. på alla rum.
Enkelr. 3:50-5 kr.,
dubbelr. 6:50-9 kr.
Inga dricksp. t. portier,
telefonist o. hissbetj.

Billigt, centralt och bra
bor ni på

Missionshotellet Norden
Drottninggatan 46, Stockholm Tel. 9904

Hotell

ATLANTIC

Förstklassig restaurant
Utmärkt festvåning ■
Moderata priser ■ ■

Stockholms mest moderna, tysta
och komfortabla hotell

Fullständigt toalettrum och
bad till varje rum o. dubblett

Tel. Namnanrop
Hovmästarna direkt linje 4567

DANS
måndag
fredag

Damerna

ha god smak. De gå
gärna på S. A. R. A.:s
Restauranter.

KONGRESSLEDAMÖTER!

BESÖK

RESTAURANT PAGOD

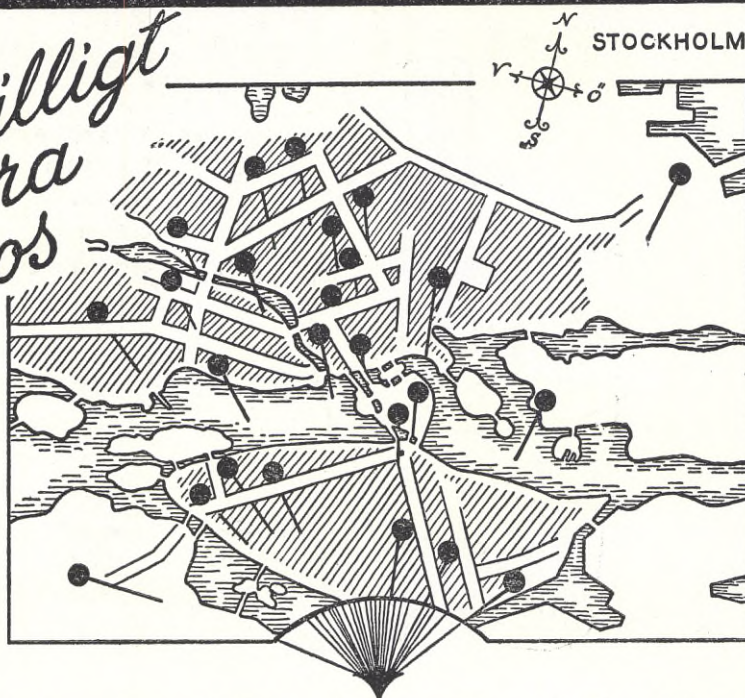
SÖDRA KUNGSTORNET
16:de våningen.

■
Underbar utsikt över
Stockholm.

LUNCH 1:25
MIDDAG 1:50

HEMBAKAT BRÖD
Nygräddade våfflor.

*ät billigt
ät bra
ät hos*

NORMA

25 KAFÉRESTAURANTER I
ALLA DELAR AV STADEN

Grand Hôtel Royals Vinterträdgård

som anses vara
världens vackraste
restaurant

ligger 1 minut från

Musikaliska Akademien

Där serveras dagligen

Lunch . . . . à kr. 1.50

Middag . . . fr. » 3.50

Supé . . . . fr. » 1.75

Musik från kl. 6 e. m.

Dans onsdag och fredag kväll

*Socialdemokratiska kvinnokongressens ledamöter
böra intaga sitt kaffe på*

Konditori VIVEL

Vasagatan 44
(i hörnet av Kungsgatan)

Utmärkt kaffe. Läckra Wienerbröd.
Härliga tårter. Allt förstklassigt.

Varje kund får själv hämta brödet vid disk. Ur hygienisk
synpunkt är detta att föredraga framför det
nuvarande gängse systemet.

Inga drickspengar

Humana priser

VÄLKOMNA

På kafferasten under kongressen glöm ej att besöka

Vete-Kattens Kafferum

Klara Norra Kyrkogata 26

(Invid Kungsgatan, mitt emot Carlton Hotell.)

Vichyvatten
Sodavatten
Pommar
Citronli
Sockerdricka
Kobbel

Koop. Mineralvattenfabriken Thor

Tel. Sö. 156 11. Sö. 336 11

**God
Valuta**

Nu Som Alltid I
Privata Affärer

Vera

Ett Utmärkt Margarin

0.55 pr 1/2 kg. pk.

**goda
middagar**

Sveavägen 68

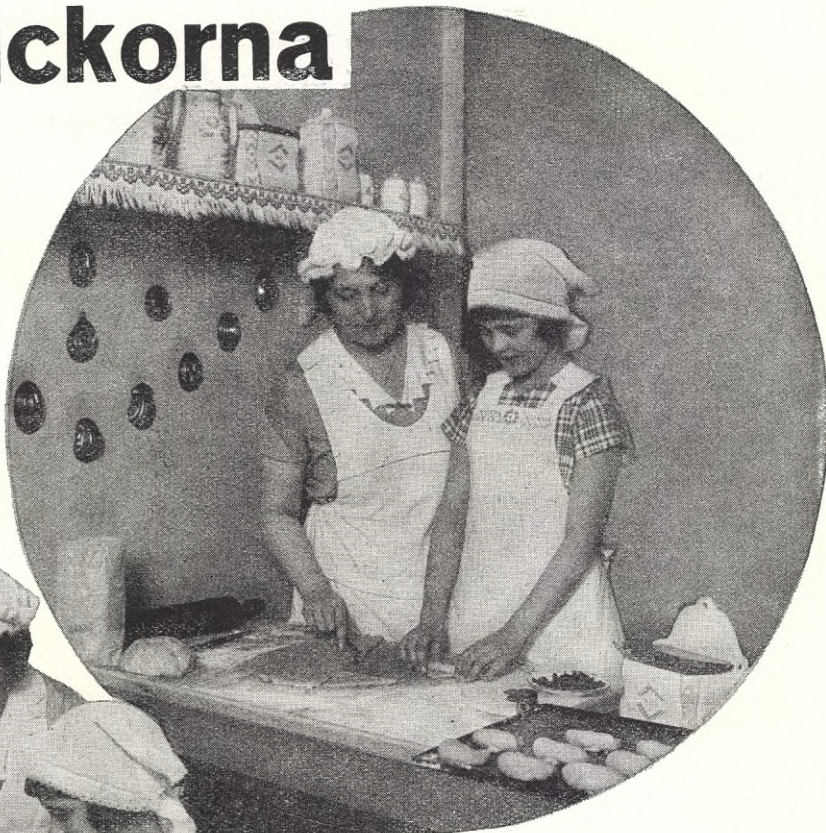

**konsum—
restaurant**

Låt småflickorna baka —

Intet arbete i hemmet hjälpa de så gärna till med — och de lyckas så bra på egen hand, redan efter ett par gånger. De lära sig nästan på lek ett nyttigt och roligt arbete, som de senare i livet få glädje av att kunna. Men låt dem få en *liten* deg, ty en nybörjare vill gärna »baka in sig» i en stor deg.

Här följer ett recept, som lämpar sig särskilt bra för nybörjare. Det är ju lite påkostat, men giffarna bli härliga, och det misslyckas aldrig — om man inte glömmar plåten i ugnen! Av satsen får man 18 gifflar och en systerkaka eller en födelsedagskrans. Priset är 70—90 öre, beroende på hur mycket godsaker, man kostar på till fyllningen.

Flickan står på en pall för att kunna arbeta bekvämt. Pallen bör ha lagom höjd — varken för hög eller för låg — annars blir hon lätt tröt i armarna.

sista tre delikatesserna kunna naturligtvis utslutas. Degkakan rullas sammans till en rulle, som skäres tvärs över i bitar på 5—6 cm. En form smörjes väl med EVE, och degbitarna ställas ned bredvid varandra med snitthyttan upp. Kakan får jäsna. Pensla med uppvispat ägg och strö med socker och några hackade sötmandler. Denna kaka bör ha rätt varm ugn. Prövas efter 15—20 min. med en vispsticka.

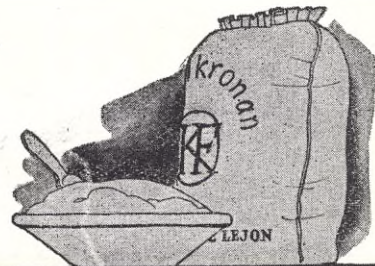
Till giffarna kavlas den återstående degen ut och delas med bakelsesporre i 10—12 cm. breda tensor, ur vilka tresnibbar utsporras. Rulla sammans degbitarna och börja med den bredaste sidan. Lägg den lilla rullen med snibben under sig på bakplåten, låt giffarna jäsna upp på plåten, pensla dem med ägg, och grädda dem sedan ungefär 10 min. i varm ugn. Önskas giffarna glaserade, röres 1 msk. vatten och några msk. florsiktat socker ut till en tjockflytande smet, som hastigt strykes ovanpå giffarna, medan de ännu äro varma efter gräddningen.

Giffelar.

2 dl. gräddmjölk.	1 ägg.
50 gr. jäst.	1 äggula.
3/4 kkp. socker.	400—500 gr. Juvel- eller Guld-
100 gr. smör eller EVE.	kronan.
(1/2 kkp. små kärnfria rus-	Till pensling: ägg.
sin.)	Till glasyr: 1 msk. vatten, flor-
	socker.

Värm mjölken något litet tillsammans med margarinet, slå det i ett fat och arbeta ner ungefär 4 hg. vetemjöl. Rör ut jästen med sockret och arbeta ner det i degen tillsammans med ägg och äggula. När degen är lagom fast och smidig får

den övertäckt jäsna i varmt rum ungefär en halv timme. Degen arbetas sedan i fatet med träsked ungefär 5 min. Om degen ser mycket lös ut, tillsättes litet mera mjöl. Mjölätgången beror ju delvis på vilken mjölsort man använder. Det bästa mjölet sväller mera och blir därför drygare. Är man särskilt förtjust i russin, kan 1/2—3/4 kkp. små kärnfria russin arbetas in i degen. Mjöla bakbordet och slå upp den väl mjölade degen, som nu bör vara lagom fast att knåda. Arbeta degen på bordet en kort stund, lyft upp och mjöla bordet, om degen vill klibba fast. Kavla ut drygt hälften av degen med mjölade kavel. Pensla degkakan med smält margarin, strö den med socker och K. F:s kanel, hackad mandel, syltade och finhackade apelsinskal, suckat om man så vill. De

Om Wintherläder funnits då F. V. THORSSON sulade skor

skulle det aldrig fallit honom in
att rekommendera annat än

Wintherläder

Han

var ju den store
finansmannen!

Wintherläder tillhandahålles
hos de flesta läderhandlare i
riket och tillverkas av Läder-
fabriks A/B Göta, Alingsås.

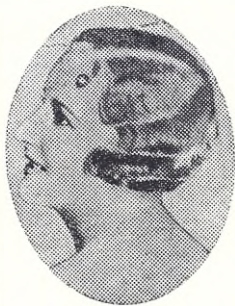

HOTELL BELLEVUE

BIRGER JARLSGATAN 14, STOCKHOLM

Rekommenderar sina välmöblerade rum. Humana priser. Obs. Inga drickspengar

Telefoner: ☎. 5702 och ☎. 5707

OHLSSON & ABRAHAMSSON

WALLINGATAN 8 · VASAGATAN 26
Tel. 10723, Norr 2964

Permanent Ondulering 25:— Kr.

Mise en plis, vatten- och tångondulering, specialklippningar, permanent färgning av ögonbryn utföres av prisbelönta experter, första pris, guldmedalj i Paris.

MODERNA ELEGANTA SALONGER

5 o. 10 lit. fl.

Högsta kvalitet

**Smaklig
Läskande
Hållbar**

Södermanlands Enskilda Bank

Kontor i Stockholm:

Regeringsgatan 18
Hornsgatan 66 A

Norrländsgatan 8-10
Slussplan 1-3

Humlegårdsgatan 2
Kungsgatan 60

Solidarisk bank.
Grundad 1865.

Upländsgatan 1
Odengatan 52

MORGONBRIS MARS- NUMMER

innehåller:

Sigrid Gillner: En ny livsstil. En aktuell enquête.

Gunnar Lundberg: Inför det stora mötet.

Rudolf Värnlund: Det nya ansiktet på scenen.

Eva Arads: Dialogen.

Ellen Rydelius: En springpojkes roman. II.

K. A.: Ylleveckan.

Helmer Grundström: Nelly gör revolution.

Karl Nilsson: En ny dag för lantarbetarna.

Retsticken: Angår det ingen?

I. G.: Kvinnan under fanan.

Följetongen "Klyftan".

MORGONBRIS

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman.

Redaktion och expedition: Uppländsgat. 1, 3 tr., Stockholm. Tel. 18886. Postgiro n:r 50196. För annonserna tel. V. 15838 och 18886.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—; lösnnummer 25 öre. Prenumeration sker på posten.

Annonspris:

Före och i text 50 öre per mm.

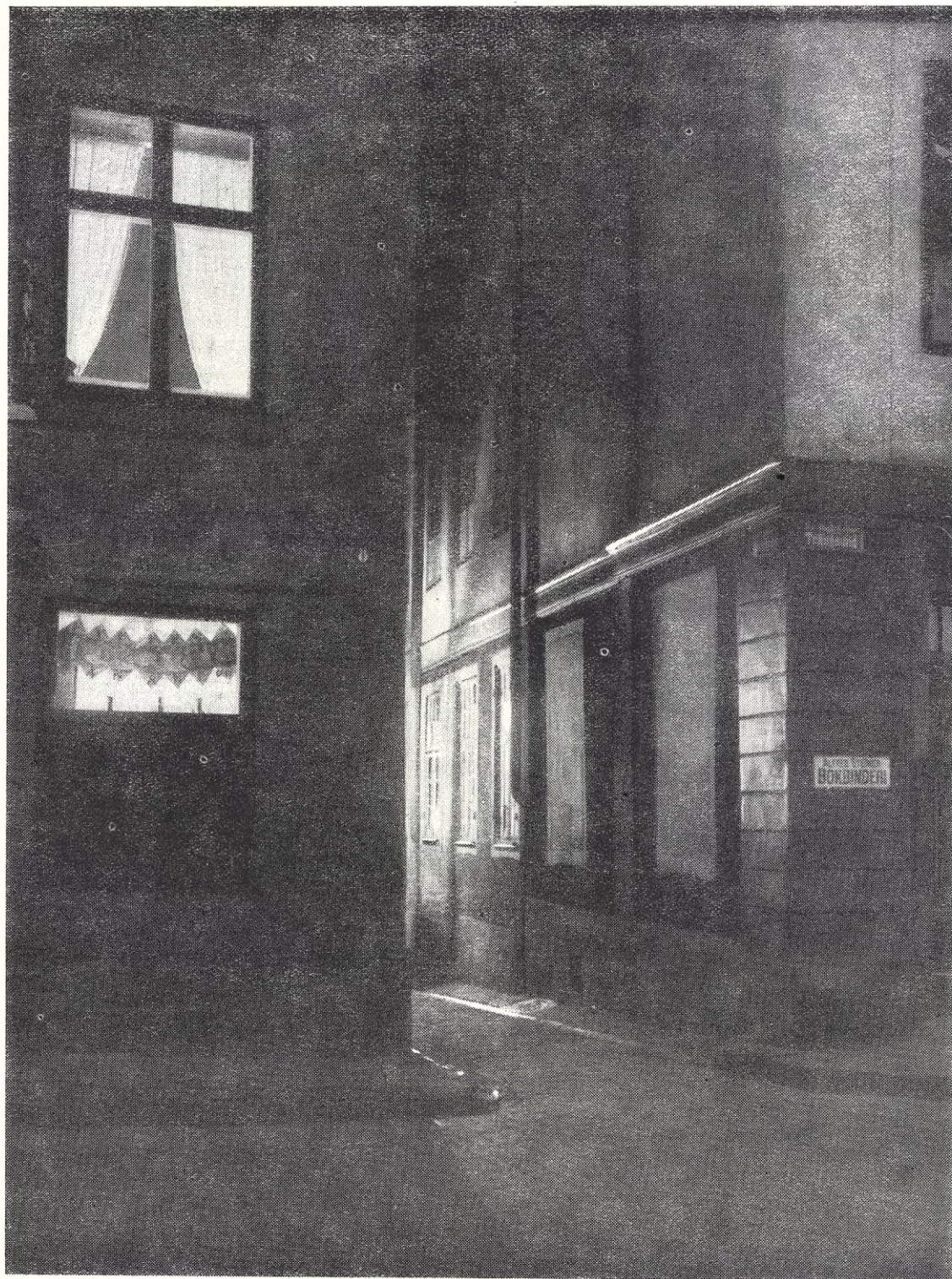
Efter text 40 » » »

Sista sidan:

1/1-sida kr. 450:—

1/2-sida » 225:—

Innersida » 375:—

Ljus i gränden.

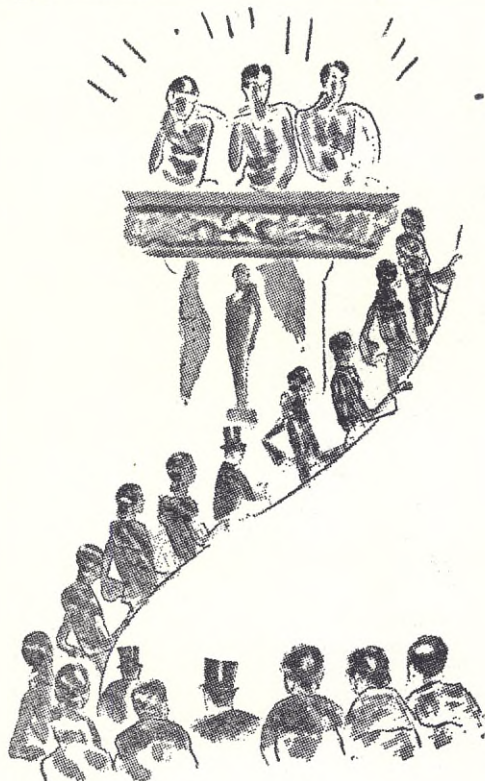
Kvällsstämning i
Gamla stan. Foto
Gunnar Lundh.

En ny livsstil

Låt oss få träffa vettiga, erfarna människor, vilka vi kan fråga Hur är egentligen kulturläget i landet, i vad mån är denna vår kultur oss till gagn?" utbrast några kända unga radikaler vid ett besök på Morgonbris' redaktion. För några månader sedan tog en sextonårig skolpojke, hemmahörande i en sydsvensk stad, sig av daga som en protest mot nutidens livsföring. I hans skrivbord påträffades resultatet av fleråriga skrivelser, där gossen gjort Rousseaus läror till sina, "Tillbaka till naturen — annars inte leva". En holländsk ungdomsledare, Koos Vorrink, besökte nyligen Sverige för att studera den svenska arbetarungdomen och folkbildningsarbetet. Han tyckte sig finna att det här i Sverige lades mera vikt vid intellektets bildning mindre vid känslan. Den socialistiska ungdomsrörelsen i Holland är strängt pedagogisk, man vill fostra nya människor för en ny tid; man vill ge de unga en helt och hållet ny livsstil. Hemkulturen får inte vara en estetisk modesak utan det naturliga uttrycket för en ny livsföring, en moralisk sak. Enkelhet, ändamålsenlighet, skönhet utgör den enda riktiga ramen för en frigjord mänsklighet.

Prof. Axel Romdahl i Göteborg har i ett kulturkritiserande föredrag manat till kamp mot den fortgående urbaniseringen, industrialismen och landsbygdens avfolkning. Denna kultur är — säger han — en lyxautomobil, som hamnat i diket". "Vad vi behöva, invänder Gustav Näsström, är en social estetik ej blott till lyst för ett utvalt fåtal, men ägnad att bibringa massorna en ljus känsla av solidaritet med nutiden själv, med dess bästa makter, dess renaste vilja. Dess mål är en samhällslik inriktning mot sund organisation, disciplinering av människans tjänare tekniken och ett optimistiskt verklighetssinne. Men en sådan estetik måste längre. Den måste göra det individuella och samhällslika livet till föremål för ett radikalt och rationellt reformarbete." Det är tydligt att människorna inom olika samhällsgrupper och åldrar söker orientera sig i de nya livsförhållandena. Morgonbris inleder här en enquete, som avser att söka ge ett svar på frågan vad är en ny livsstil. Författarinnan Sigrid Gillner svarar med följande kapitel ur sin nya ej ännu publicerade bok *Socialism och socialister*.

Den sociala trappstegen.

Vi äro socialister, vi få inte . . .

Ett stort fackförbund hade en internationell kongress. Fackförbundet var välskött och hade god ekonomi. Det ville göra väl mot sina kamrater och kolleger från fjärran land och bjöd under kongressdagarna på en ordentlig festmiddag på en fin restaurant. Alla voro lyckliga och

glada efter en arbetsam dag av förhandlingar, föredrag och debatter. Men en man talade till några kamrater och sade som så:

"Jag känner att detta icke är rätt. Vi äro socialister. Vi få icke sitta här på en guldkrog och festa. Vi skulle ha utspisats i en enklare lokal och samlats kring någon enkel förtäring. Vi skulle åstadkommit feststämningen med tal och sång, icke med dyr mat och dyr sprit på borgarnas vis."

Så talade han och satt med dyster min och såg på oss andra, som just då tyckte, att allt var ganska gott.

Vi sade honom en massa saker om vad socialismen menade och vad socialismen egentligen var. Vi sade, att det var en slags primitiv ovetenskaplig socialism, han fått fatt i. Den hade icke ett smul med praktiskt arbete på ett nytt socialistiskt samhälle att göra. Vad i all världen spelade det för roll för det stora hela, om ett par hundratal människor som i helg och söcken sleto för arbetarklassens bästa, fingo sig ett gott glas vin och en god måltid på en vacker och bekväm lokal på organisationens bekostnad? Sådant ansågs ju tillåtligt för borgerliga människor. Varför skulle inte arbetareklassens representanter ha samma rättigheter och möjligheter? Nej, felet var bara det, att inte alla arbetare skulle kunna hålla en sådan här fest då och då på de vackraste och finaste lokaler. Det var ju arbetare, som byggde lokalerna och arbetare, som redde till maten och vinerna? Vad är det då för dum askes att komma och säga, att vi kanske i stället skulle ätit korb och potatis och druckit svagdricka på ett litet kafé, därför att vi voro socialister. —

Vår opponent sade: "Nå, den där matsedeln har jag inte föreslagit. Men det är borgerligt att hålla fest med att äta. Det kunde vi gjort var för sig enligt vår egen och våra kamraters vanor, så kunde vi ju sedan ha samlats kring någonting, en kopp kaffe, saft och vatten, frukt, grogg och gärna för mig vad ni vill, men inte denna vräkighet som på grosshandlaremiddagar. Det finns ju skönare lokaler än den här, där man kan tala, spela något, deklamera, diskutera, ja, göra över huvud taget något som ger en andlig behållning. Jag vet för övrigt inte i detalj, hur jag skulle vilja ordna det, men jag vet, att jag känner det pinsamt att vi sitta här och vräka oss och kostas på, var och en ungefär lika mycket som en hel dagspenning, medan tusenden av de våra lida nöd eller inte ha ett öre att leva på för att de äro arbetslösa. Det är dock våra kamraters avgifter och kontingenter vi nu festa på. —

Gosse, sade vi, det där sista har du naturligtvis rasande rätt i. Men du tillämpar det för trångt. Det är för övrigt en massa borgerlig ideologi och tantmoral och välgörenhet och gud vet vad, i det du säger.

Vi skulle väl samlas på ett eller annat sätt, utanför själva kongressens arbetsordning. Det måste du väl i alla fall vara enig med oss och arrangörerna om. Men vi ha samlats på ett för dvrt ställe. ätit för dvrt mat och druckit för dvrt dricka och blivit uppussade som vilken borgare som helst, säger du. Vi föreslå korb och potatis, svagdricka på ett kafé. — Men du låter inte livad för det heller. Varför? Det är ju billigare. — Vi skulle ätit var och en för sig och haft bara det *andliga* efteråt gemensamt. — Det andliga efteråt, vad blir det för oss enkla fackföreningsmänniskor? Skall det höja oss och lära oss något, så skall det vara något mer än ett s. k. kulturellt goodtemplarsamkväm med kaffe, Ungdomsmarschen, Tallarnas barr, Jungfrun under lind och grammofoonvisor plus ett föredrag om Våra uppgifter eller något dylikt. Skall det spelas teater, så borde det ju från din synpunkt ge något mer än buskteater och revyglädje. Skall alltså det där samkvämet vara bildande och lyftande, då måste det bli i

viss mån tröttande och taga oss och vår enkla själ i anspråk på ett sätt, som vi inte orka med efter en dags kongress. Vi äro bara enkelt folk, som genom sammanlutning vill ha drägliga livsvillkor. Vi äro inga intellektuella och konstnärliga djupandar. Och därför vill vi ha enkel förströelse och vederkvickelse. Det räcker som fest för oss. Ett gott bord i en charmant lokal med utmärkt servering och ett flott musikkapell, det är för oss en verklig njutning, och det hjälper oss att känna den där lättheten om hjärtat som vi alla behöva, rik och fattig, hög och låg, lärd och olärd. Det har arrangörerna förstått. De äro folk av vårt folk. När därför fackförbundet vill bjuda, ger det oss, vad det tror att vi behöva och sätta värde på att få. Och vi ha fått det.

Så var det sparsamheten med statens medel. Det vill här säga våra medlemsbidrag. Skall det bjudas eller inte bjudas vid en sådan här kongress? Det *skall* bjudas, säger du, för att det blir dyrt nog ändå för delegaterna. Det bjudes också för samvarons skull. Och utav gammal mänsklig instinkt. Nåväl, då ha vi bara graden av utgift att taga hänsyn till. Cafét blir billigast men ger ingen vidare samvaro, bara utspisning. Samkvämet på kaffe och pomril i hyrd lokal kostar redan mera — och så skall nog den andliga näringen betalas. Då ha vi detta, en restaurang med sällskapslokal, musik och all den trevnad, som borgerligheten låter bygga åt sig och betalar. Här är dyrare — men för de allra flesta trevligare. Här har man fått utmärkt mat. Det spelas jazz och sista slagern. Den som vill dansa gör det, den som vill sitta och prata gör det. Vi ha det utmärkt.

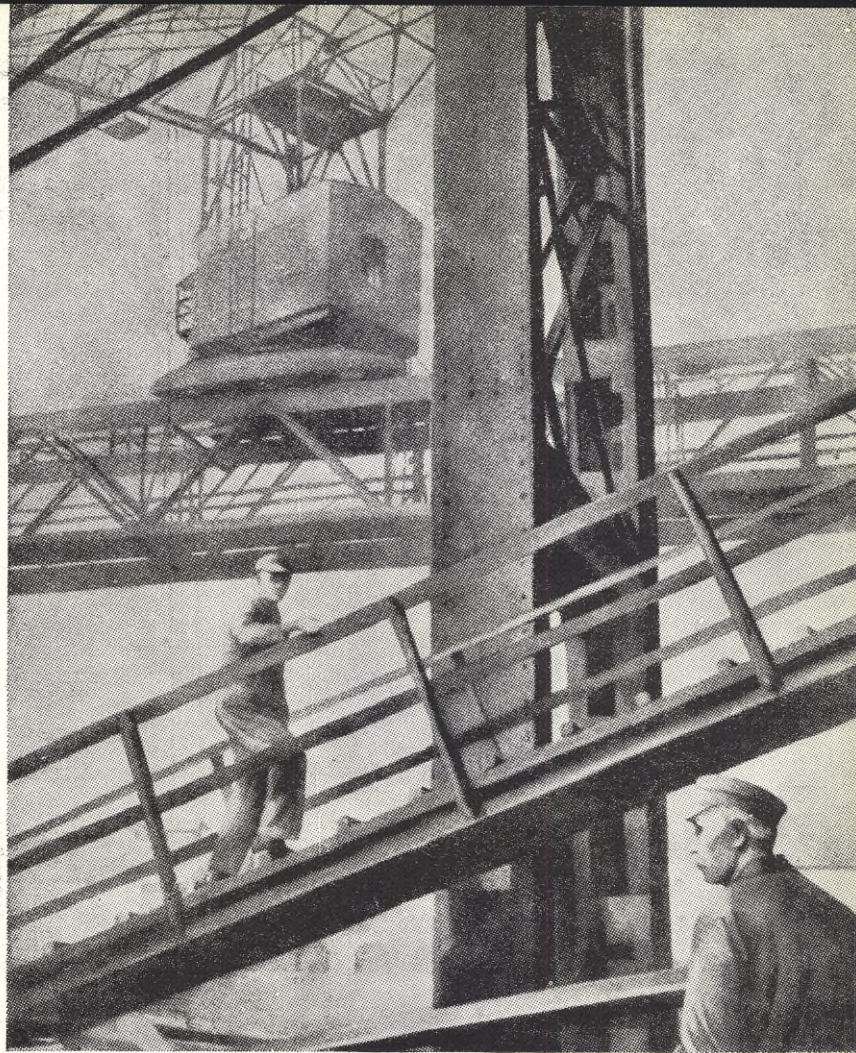
Här äro vi inga världsförbättrare och samhällsreformatorer, inga tänkare eller kulturbärare. Här äro vi helt enkelt bara människor. Kan inte fackföreningsfolket unna sina betrodda män en sådan afton? — Jo, var säker på att de göra det.

Det som vi förstöra av arbetarnas pengar en sådan här kväll, denna merutgift för organisationen, hur många arbetslösa bli verkligt hjälpta, tror du, genom de pengarna? Hur mycken fattigdom blir avhjälpt? Bara en försvinnande liten del. Den stimulans och trevnad, eventuellt det tankeutbyte, som genom denna trevnad kommer till stånd olika människor emellan, kan däremot betyda oändligt mycket mer i pengar för arbetarklassen än den summa, du nu tycker att vi super upp. —

Men opponenter talade och sade med en viss hetsighet: Det är icke enbart skaffande av pengar åt fattiga och arbetslösa som betyder något för socialismen. Det är känslan av solidaritet och broderskap. Att man vill dela sitt överflöd och det man har med den som intet har. Att man vill *försaka* för sin nästa. Vi såra våra kamrater, som ej ha det nödvändigaste, genom att vi sitta här och vräka oss. Vi skada hela vår rörelse. Arbetarna kunna inte tro på att vi kämpa för dem, när de se att vi uppföra oss som kapitalister. —

— Alltså, människa, det hela reducerar sig till att det här *ser illa ut* inför arbetarna. Att det sårar deras känslor. Alltså inga realiteter, bara känslor. Nå, då måste vi säga dig, att den moderna arbetarörelsen och därmed socialismen har vuxit ifrån sådan där ungdomssentimentalitet. Arbetaren av i dag får förstå, och han gör det också, att socialismen inte är någon slags välgörenhet eller kristlig försakelselära, som säger till individen: "Gå bort och sälj allt det du haver och ge åt de fattiga!" Nej, det är sannerligen icke så socialismen menar.

Icke är det meningen att vi, därför att vi äro socialister, skola försaka det goda vi kunna få genom ett väl utträttat arbete. Icke behöva vi neka att taga den lön, vi kunna få och på den leva, så gott vi kunna. Icke skall socialismen

Arbetets höga visa. Målning av Ernest Neuschul.

gå ut över den enskilde på så sätt, att han skall känna sig pliktig att dela jämnt om, med den som intet har.

Det finnas fattiga och oförskyllt nödlidande, det är sant. Men vi hjälpa dem icke därmed att just vi försaka. Vi bli bara ännu mindre i stånd att hjälpa dem, om vi avsäga oss de attributer, pengar och ägodelar, som göra oss inflytelserika i det borgerliga samhället.

Socialismen tar för övrigt sikte på *samhällets* förändring, icke på individens omvändelse till större givmildhet

(Forts sid. 31.)

MORGONBRIS' PERSONAL

arbetar f. n. med en alldeles särskilt ljus glädje i hjärtat — en nästan hisnande fröjdekänsla. Överallt möter den uppmuntrande ord och varma sympatier för tidningen. Marsnumret har ägnats en så pass livlig uppmärksamhet från både författarnas och annonsörernas sida att här uppstått en svår trängsel och en hel del högtintressanta artiklar samt uppslagsgivande annonser måste skjutas på till aprilnumret. Förutom en rad märkliga uttalanden i ovan inledda enquête om en ny livsstil kommer i nästa nummer *en målade skildring av Bata, Europas största skomakare, och hans stad*, särskilt dagsaktuell nu med anledning av att Bata stämt den ryske författaren Ilja Ehrenburg för dennes kränkande porträttering av skokungen i romanen *Enhetsfronten*. Bataindustrin har även sitt intresse med hänsyn till dess inflytande på skoarbetarnas ställning runtom i världen. Det är givetvis inte för ro skull som skoarbetarinternationalen bojkottat Bata tre gånger.

I Morgonbris' aprilnummer börjar även en debatt i frågan: *Tjänar det sociala arbetet någonting till?* Meningsutbytet öppnas med utgångspunkt från den på annan plats i detta nummer omtalade tyske ungdomsvårdarens fruktlösa försök att hjälpa.

INFÖR DET STORA MÖTET

Det är kongressår för socialdemokratien nu igen. Med större organisatorisk styrka än någonsin sammanträder partiet för att överlägga om sina angelägenheter och kanske i främsta rummet rusta för de kommande andrakammarvalen. Ty det har ju så småningom blivit tradition, att partikongressen innebär samlingen för striden om inflytandet i den folkvalda kammaren.

Men kanske skall det i år finnas anledning för vårt parti att mer än någonsin beakta det internationella sammanhang, i vilket partiets verksamhet bedrivs. Ty vad som på sistone inträffat inom det egna landet på det ekonomiska området, inskärper minsann, att en isolerad svensk politik är omöjlig att föra. Guldmyntfotens sammanbrott, arbetslöshetens fruktansvärda stegring, den alltjämt ökade handelspolitiska irritationen — de problemen stå ju i centrum av den politiska debatten just nu. Och de äro alla *internationella problem*.

I och för sig borde denna läxa vara ganska glädjande ur socialdemokratisk synpunkt. Vårt parti har ju alltid hävdad den uppfattningen, att man går vilse i politikens och ekonomiens värld, så snart man förbiser att världshushållningen numera är ett faktum. Och om det verkligen vore så, att hela världen av närvarande nödläge lärt sig förstå, att internationella synpunkter måste bli ledstjärnan för varje stats politik, om inte civilisationen skall föras in i ett nytt krigs återvändsgränd, så kunde man verkligen glädjas.

Men så är det inte. Visserligen ha de politiska söndagspredikningarna mer än någonsin varit fyllda av internationellt moraliserande. Men nästan varje präst i den internationella församlingen har gjort den lilla reservationen: lev som jag lär — men inte som jag lever. Gärningar, fyllda av en sann förståelse för vad världen just nu behöver, får man sannerligen leta efter. Frankrike vet minsann att räkna upp U. S. A:s och Tysklands förpliktelser, men har mycket svårt att ta sina egna på allvar. Och Tyskland kan visserligen med hänvisning till den internationella solidariteten säga, att det skall vara slut med skadeståndsbetalningarna, men har mycket svårt att ens tänka på att den tyska handelspolitiken verkar förhärjande och förödande på Europas hushållning. Och när Frankrikes och Tysklands socialister på Internationals kongress i Wien räckte varandra handen och enades om ett gemensamt aktionsprogram, så framställdes de var och en i sitt land som fosterlandsförrädare.

Statsmännen äro sig alltså ganska lika. Och sedan den ekonomiska krisen gjort det besvärligare att klara sig i alla stater, så har satsen, att var och en må rädda sig bäst han kan, blivit mer och mer framträdande i alla länder. Tyvärr har den socialistiska arbetarrörelsen endast i ringa grad haft kraften att låta en annan anda komma till uttryck. I en ekonomisk nödtid som den närvarande, då svårigheterna att få en statsbudget att gå ihop bli allt större, tycker man det vore naturligt att åtminstone rustningarna kraftigt begränsades. Amerika har också klart sagt ifrån, att det icke intresserar sig för det europeiska eländet, så länge det utfattiga Europa håller sig med en krigsmakt, större än någonsin. Men vad hjälper det? Och just då den stora avrustningskonferensen samlas för att börja överläggningarna om möjligheterna för en verklig avrustning, skärpes tonen i den europeiska skadeståndsdiskussionen, samtidigt som dånet från kanonerna i Shanghai och Nanking illustrerar möjligheten av ett nytt världskrig.

Jonas Love Almqvist skrev en gång: Varför är den kloke ond? Varför är den gode dum? Varför är allting en trasa? Ibland kan man vara färdig att instämma med honom. Men ännu har aldrig någon historia skrivits av dådlösa pessimister. Att gå omkring och hänga huvudet är ingen stor konst. Svårare och större är det att, fastän sinnet tynges av till synes oöverbanneliga svårigheter, ändå hålla huvudet högt och behålla blicken riktad på framtidsmålet. För socialdemokratien i Sverige är just detta den stora uppgiften. Partiet måste samla krafterna så som aldrig förr, när reaktionen rasar ute i världen. Om vissa av internationalens medlemmar äro färdiga att digna under överväldigande bördor, så gäller det för det svenska partiet att kunna bära desto mera. Inte minst är denna inre samling nödvändig med hänsyn till de inre förhållandena i några av världens länder. Det var en tid — strax efter kriget — då man i socialistiska kretsar ganska allmänt jublande utropade: Europa är vunnet för demokratin! Nu får man väl lov att erkänna, att man jublat för tidigt — något som känns ganska smärtsamt. Just de länder, där det demokratiska genombrottet för svensk socialdemokrati känts mest befriande och upplyftande, nämligen Tyskland och Österrike, uppleva nu en inre kris, om vars utgång väl ingen i närvarande stund törs döma. Skulle det tragiska inträffa, att Weimarförfattningens Tyskland dränktes i blod — vilket säkert också innebure att Österrike vandrade samma väg — så finns det inte så mycket kvar av den kontinentala demokratin. Ty Hitlers seger är ganska säkert också segern för chauvinistiska, antidemokratiska krafter i Frankrike. Och man

behöver inte underskatta demokratins sekelgamla rotfäste i England för att med oro iakttaga det landets parlamentariska förfall på sistone och den kapitalistiska demagogins härjningar i den ekonomiska krisens skugga.

Även här i Sverge har frågan om demokratins rättsordning kommit upp till debatt det sista året. Ådalens blodiga tragedi var inledningen. Hallgrens avslöjanden om sina kamrater bland svartskjortorna kom som fortsättning. Och Munck har på sistone skött om att debatten fått en lidelsefull fortsättning. Det är självklart att den socialdemokratiska kongressen inte kan undgå dessa problem. De kastade sin skugga framför sig redan den förra kongressen. Nu stå de i centrum. Men om demokratins motståndare räkna på att få en bundsförvant i nervositet och hysteri bland de svenska socialdemokraterna, ha de nog missräknat sig. Det finns inom svensk arbetarrörelse en tradition av lugn fasthet, som icke sopas bort i första taget. Och säkerligen skall den också bibehållas nu, då det gäller för den svenska socialdemokratin att överlägga om vad som bör göras för att skydda demokratin från varje form av attentat.

Det är en stor uppgift Sveriges socialdemokrati på denna punkt har sig ålagd. I en tid, då sådana oskattbara tillgångar som humanitet och respekt för människoliv, förenings- och yttrandefrihet äro nära att spolras bort av stormarna i andra länder, är det sannerligen en stor insats om man i Sverge kan fasthålla vid den folkliga frihetens ideal och genom en saklig demokratisk politik förankra demokratins stolta idéer ännu fastare hos de breda folklagren. På den punkten kan kommande kongress göra en betydelsefull historisk insats.

Av de aktuella frågor, som föreligga till diskussion, är det väl framförallt arbetslöshetsproblemet, som kommer att intressera den sammanträdande kongressen. Partiets riksdagsgrupp har ju på denna punkt styrt om att det icke saknas diskussionsuppslag. Huvudfrågan — om man bortser från de många praktiska övervägandena — är ju helt enkelt hur man i vårt folk skall kunna grundfästa den känsla av medborgerlig solidaritet, som är bryggan över från den politiska demokratin till det socialistiskt styrda samhället. De frissinnade äro ju på den punkten sig ganska lika. Förståelsen för den sida av industrialismen som heter massarbetslösheten har aldrig rotats i detta småborgerliga parti. Och den enda vägen till en rättelse heter väl oavlätlig agitation — inte minst bland landets kvinnor. Det bör inte vara svårt för partiet att på denna punkt åstadkomma en enig inställning.

Enigheten — ja, den kommer säkerligen icke att finnas på partikongressen i den betydelsen, att man i alla skilda taktikfrågor skulle ha samma mening. Må vårt parti aldrig bli en ankdamm, där alla snattra på samma sätt!

Men under den senaste kongressperioden har man på borgerligt håll gång efter annan försökt att sprida den uppfattningen, att det socialdemokratiska partiet skulle vara föremål för någon inre söndermalningsprocess, ett krig på liv eller död mellan två riktningar. I verkligheten är det väl också så, att yttrandefriheten inom partiet just tack vare känslan av partiets styrka och dess vilja till obrottslig sammanhållning ibland missbrukats, så att diskussionen fått grälets fräna ton. Den, som skriver dessa rader vill ingalunda påstå, att han skulle vara alldeles oskyldig.

Självklart är emellertid, att när socialdemokratin märker hur motståndarna likt åskådarna vid en tuppfäktning avsiktligt hetsa de stridande mot varandra, så att de skola tillfoga varandra hugg, som ge oläkbara sår, då kommer också insikten om att man är inne på riskabla vägar. Det finns nog inom vårt parti en stark känsla av, att det i närvarande situation, då trycket mot socialdemokratins idéer är så starkt i hela världen, är nödvändigare än någonsin att man håller samman och inte i ett enda ögonblick låter yttrandefriheten gå över till illojalitet. I Tyskland hade man ju för några månader sedan nått därhän, att en liten grupp till vänster — jag vill uttryckligen säga, att någon jämförelse med svenska förhållanden icke kan göras — kommit så långt, att den helt enkelt agiterade mot partiet. När det börjat bli vanligt att "partiorgan" under nuvarande kritiska tid uttryckte som sin uppfattning, att tysk socialdemokrati aldrig gjort Tysklands arbetare någon tjänst, så blev en saneringsaktion nödvändig. Den hade till följd att en liten klick ledare sparkades ut ur partiet — en del för att direkt gå över till kommunismen, där de egentligen hörde hemma. Det visade sig att de socialdemokratiska arbetarna höllo obrottsligen samman omkring partiet. De hade lärt sig vad begreppet solidaritet betyder, något som den radikala intellektuella gruppen aldrig förstått. I Sverge finns absolut ingen anledning att förutspå någon utveckling i stil med den tyska. Men just efter allt vad som pratats och skrivits om oenigheten inom partiet, förvänta partimedlemmarna säkerligen av den kommande kongressen, att den skall på ett sätt som icke kan missförstås visa att vårt parti är en enig armé i broderskapstankens tjänst. Och säkerligen skola partivännerna icke behöva bli svikna i den förhoppningen. *Gunnar LUNDBERG*

Tråden. Kamerastudie.

En verklig motsvarighet till fru Engelstrand.

DET NYA ANSIKTET PÅ SCENEN

Rudolf VÄRNLUND
om sin modell till
fru Engelstrand.

Varför jag med en sådan, nästan komisk envishet, alltid skriver endast om arbetare? Ett av skälen: om inga andra människor finns det så många populära vanföreställningar, som behöva utrotas. Och det som gäller arbetare i allmänhet gäller i än högre grad arbetarkvinnorna. Alla andra kvinnor äro damer, de ha många bra titlar, i minsta fall äro de den ene eller andre mannens maka; arbetarkvinnan är, om gift, rätt och slätt *arbetarhustru*, även i rättegångsprotokoll, där man annars älskar precisa uttryck. Arbetaren ses uppifrån, arbetarkvinnan är ett bihang till den som ses uppifrån. Kan hon då för människorna i allmänhet, för de litteraturläsande, för teaterpubliken, bli något annat än ett begrepp, ett grumligt, ett diffust, mångskiftande och obestämbart begrepp, begreppet arbetarhustru, varmed man menar den feminina varelse som man, med utgångspunkt från vissa elementära naturiakttagelser, antar måste finnas i den manlige arbetarens bostad?

Nå, detta är en karikatyr, men den täcker den tanklöses verklighet. Men även i litteraturens värld, där de intellek-

tuellas syn på livet utkristalliseras, har arbetarkvinnan hittills bara varit ett begrepp. Jag vet blott Anna Lenah Elgström och Maria Sandel, som i senare tider strävat efter att skildra *individuella* arbetarkvinnor. I vanliga fall begåvas de inte med något ansikte, inte med någon personlig själ, d. v. s. ett individuellt psyke, de fångas i skock som fåren och målas i grupper. För en del äro de den trogna trotjänarinnan, som av kärlek till sina suveräna flotta husbönder t. o. m. begå brott, och få absolution i sista akten (*det* var Hjalmar Bergmans största synd, den typen!); för andra äro de lastdjuren, en slags indianhustrur, vilka släpa från morgon till kväll för att hålla ihop en supig mans hem (vilket inträffar), men aldrig, ens under en minut, ha någon individsträvan (vilket är misstag); för en tredje part äro de rätt och slätt slamsor, som dricka kaffe och sladdra och bli fåraktiga. Det finns individer, som tillnärmelsevis likna dessa typer i alla samhällslager. Men det är bara hos den kroppsarbetande klassen som man, d. v. s. "allmänheten", inte erkänner *några* andra än de populära typerna. Se våra s. k. folkskådespel, se 90 % av de romaner, som snudda vid det kroppsarbe-

tande folkets liv! Individiden-arbetarkvinnan finns där inte. Kanske man inte heller kan begära det: ännu är det ju så ytterst få söner eller döttrar till verkliga arbetarkvinnor, som skrivit böcker och skådespel!

Det är naturligtvis dessa grava och tyvärr så allmänna typiseringar av folklager, som ännu inte införlivats med litteraturen i högre grad, som skapar föreställningen att en förf. idealiserar så fort han framställer en arbetare eller arbeterska såsom en stor gestalt. Men varje varelse måste verka *stor* på något sätt så fort publiken känner att författaren uppfattat henne såsom en individ. Ifråga om arbetarkvinnan måste hon verka mycket stor: rätt uppfattad, utmejslad med större kraft än undertecknad hittills förmått, måste hon verka som en uppenbarelse på scenen emedan hon är alldeles ny på de bräder som föreställa världen! Att hon även är stor, d. v. s. individuell i samma grad och samma mening som andra människor, i verkligheten kan jag i detta sammanhang inte ge något teoretiskt belägg för (verkligt intresserade hänvisas ifråga om detta till Hendrik de Mans geniala proletärpsykologiska studier), och om jag talade om varför de flesta av mina saker innehålla en sådan där stor kvinnogestalt så skulle artikeln lätt tangera sentimentaliteten. Men jag fruktar att den som uppfattar t. ex. typen Fru Engelstrand i Den heliga familjen som en idealisering kommer att få

möta många dylika under de kommande åren, om inte gjorda av mig så av andra.

En uppfattning jag förr gjort mig till tolk för: den omvärdering av alla etiska värden, den nya inställningen till äktenskapet och förhållandena mellan könen, som f. n. sprides över världen, har visserligen fått sina teoretiska uttryck av högtstående kulturmänniskor, Russel m. fl., men impulserna därtill ha givits nerifrån, av proletariatets livsförel. Den frihet, den praktiska, livsfrämjande moral, som nu utformas till teorier (och även till sladder hos många) har länge varit en verklighet hos den kroppsarbetande klassen, en av trångboddhet och fattigdom påtvungen nödvändighet. Och naturligtvis kan man inte resa den en ärestod emedan den levt så som den varit tvungen av förhållanden som den bekämpar; men män måste göra den rättvisa, man måste erkänna dess plats och betydelse i den mänskliga utvecklingen. Såsom något dylikt betraktar jag varje försök att ge den kroppsarbetande individen ett ansikte i litteraturen. Jag tror det har en viss betydelse, inte minst för arbetarna själva; det kan göra sitt till att upphäva de mindervärdighetskomplex, vilka ännu, trots allt, komma många stora begåvningar att medvetet begränsa sig, att liksom snöpa sig i de livsbanor, som en inskränkt allmän föreställning en gång för alla utstakat för människor födda av arbetare. Rud. VÄRNLUND

DIALOGEN

Av Eva ÅRADS

Personer:

Jonasson, arbetare.

Lisa, hans hustru.

Wolfrud, finansman.

Fru Wolfrud.

Scen 1. Rum hos Jonassons. En vindil kommer fönstret att slå, varvid Lisa rusar upp. Jonasson dånar på soffan.

Jonasson: Det grunkar te regn.

Lisa: Jesses, min kaktus, det var så när det! Men jag fick allt tag i'n och rädda'n ändå!

Jonasson: Det var ungefär som jag i verkstan i dag, när jag haffa Wolfrud och rök'en från elden.

Lisa: Hur var det med det då? Vad är Wolfrud för en?

Jonasson: Lär ska vara en rik gynnare, aktieägare och så där, gäst hos direktörn. Och nu skulle han väl ner och titta på driften en gång. Men så råka'n snubbla, ovan, förstår du, och det var just invid glödmassan, så hade jag inte sett'et och gett'en ett handtag, så vete tusan hur det gått.

Lisa: Kära hjärtanes, Jonasson, du kanske rent rädda livhanken på'n! Och sån fara går du själv i var dag!

Jonasson: Än sen! Det gör vi ju alla. Fast han vart visst lite skraj. Och så blev han högtidlig, frågte mitt namn och sa, att han skulle ha't i minne. Det är då inget å spilla ord på, sa jag. För det är det ju inte.

Lisa: När jag var nere i magasinet efter sillen i dag, så fick jag till omslag det gamla Svenska Dagbladet här. Och titta ska du se vackra bilder!

Motto: Det är i alla fall vederkvickande att en gång se ordentliga, friska, väl utvuxna ståndsfördomar...

Fredrik Böök.

Jonasson: Kapprocken känns igen, vill jag tro.

Lisa: När jag såg dom här resenärerna på Gripsholm, så släta och fina som dom är, och läste om hur härligt dom ska ha det, då kom jag te å grunna på en sak. Att det finns liksom två sorters arbetslösa.

Jonasson: Det finns hundrade slag, och vidrigt har dom alla!

Lisa: Du tycker väl det, du, dessa här, som kan vara borta i månader och bara dansa och äta och se främmande land! Det är också te å vara arbetslös, det.

Jonasson: Jaså, på det sättet! Det är just såna som Wolfruds. Och du minns väl gubben Versteegh, den där i Adalen, som sugit åt sej över 19 miljoner. Men hans arbetare...

Lisa: Jo du, det var just det jag tänkte vidare på. Att dessa som har pengar, dom lever ju bekymmerfritt hemma. Men alla dom som ingenting har och deras familjer, tänk bara, vad en sån lustresa kunde varit för dom! Fyll Gripsholm och Stella polaris, sa jag mej med sånt folk som *behöver* vila opp sej och komma bort och bli nya och glada, det bleve till välsignelse, det!

Jonasson: Du är inte så dum, gumma lill, hur tokigt det låter. Det kan vara som en dröm te å läska sej med, när det gäller för en själ att gå på trampen.

Lisa (förskräckt): Jonasson, tror du??!

Jonasson: Där är inskränkningar för jämnan, och en vet ju aldrig när en...

Scen 2. I trappan upp till Jonassons. Herr och fru Wolfrud.

Wolfrud. Det är pinsamt för dej det här, lilla vän, så ruskigt och trångt. Du kunde gott stannat kvar i bilen.

Fru Wolfrud: Kommer aldrig på fråga. Kära du, en man som räddat ditt liv! Men vänta ett ögonblick, tur att jag har Belle-Amie-parfymen, jag ska ta några droppar på pålsen. Vill du ha, det behövs? För resten ska jag säga dej, att jag tycker det är intressant. Tror du någon enda av våra bekanta vågat sätta sin fot här? Det kan bli något det, att konversera! För det är ju nästan som att gå på upptäcktsfärd bland vilda folk!

Wolfrud: Det är verkligen duktigt av dej. Annars hade jag ju lätt kunnat komma ifråga det genom att skicka.

Fru Wolfrud: Ånej, vet du vad, i en sådan här sak är det mest chic att ta det lite *mänksligt*, personligt.

Wolfrud: Och det tror du att sånt folk...

Scen 3. Hos Jonassons. Alla. Tryckt stämning. Wolfrud håller tal.

Wolfrud: Och låt mig därför nu med några ord söka tolka de känslor, som i denna stund strömma över mig. Känslor, vill jag säga, av såväl tacksamhet som högaktning och ävenså glädje över att om så blott som en flyktig gäst få kasta en blick in i detta lilla hem, där husmoderns flit och omtanke förgyller mannens strävsamma dagar. Ja, herr Jonasson, ni står för mig som symbolen av vår kloka och tappra arbetarestam, vars trogna och farofyllda värv bildar så att säga själva grundvalen för oss andra, för vårt liv och vår lycka, och jämväl utgör en borgen för fosterlandets storhet och välfärd!

Jonasson: Det är inte var dag en får höra såna ord.

Fru Wolfrud: Också jag delar fullkomligt min mans åsikter, och det är så roligt för mej att han lever... att, menar jag — Adolf, hjälp mej av med min sälbisam! — jo, att herr Jonasson ingrep så bra. Så att vi tycka vi skulle komma så här lite mer *en famille*.

Jonasson: För allan del, fru Wolfrud, det var då inget å göra sej besvär. Tacka slumpen, att där fanns en tehands.

Lisa: Men var så goa och sitt!

Fru Wolfrud: Det är ju storartade fabriksanläggningar, det där. Det ser man redan på fasaden! Ja, min man är ju också lite engagerad i det. Och ni trivs bra, herr Jonasson, med det yrke ni valt?

Jonasson: Det är inte alltid en har te å välja.

Wolfrud: Tryckta tider inom industrin för närvarande. Det är den värsta depression vi åkt fast i. Aktierna gungar katastrofalt, kapitalet flyr, och i *dessa* tider, när man knappt vet dag för dag hur man har det, då tar den där Hamrin och vill belasta själva finansmännen med orimliga extra krisskatter! Är det rättvisa, det? Hur ska det då gå med näringslivet, när *vi*, som bär upp det, ska roffas av staten?

Jonasson: Envar får pröva sitt.

Wolfrud: Den enda ljusningen, hur paradoxalt det kan låta, det är faktiskt kriget i Östern.

Jonasson: Vasa? Kriget!

Wolfrud: Hm, ja, det vill säga, att kriget i Östern — det är naturligtvis rent mänskligt sett ofantligt sorgligt med grusade städer och allt lidande det drar med sej och så där — men, tja! Vad har egentligen vi västerlänningar att säga om det? Det är ju vi som lärt oss japanerna och skänkt dom den moderna civilisationen med alla dess resurser och metoder. Så att då får vi ju också låta dom rasa ut ett slag, precis som vi själva i världskriget. Det hindrar ju inte, att vi på den här sidan klotet kan skörda frukterna av det i form av vissa lättnader för handelsomsättningen, sjöfarten, den tunga industrin. Man måste låta detta vara detta, och moral har nu ingenting med de ekonomiska realiteterna att göra.

Jonasson (upprörd): Jaså, inte det! Nej, det är nog så sant det, att kapitalism och moral, det går inte ihop! Annars tycker man verkligen, att *krig*, det är något, som det skulle vara en skam för varje ärlig människa att tjäna pengar på! Jaha, jag säger vad jag tänker.

Fru Wolfrud (spydigt): Jaha, det brukas visst det inom vissa kretsar!

Wolfrud: Bästa herr Jonasson, ta då inte il! Det förstår ni väl själv, att det ena hänger ihop med det andra, och att visst inte bara penningmännen utan särskilt och i första hand just *arbetarna* får det bra genom ett industriellt uppsving. *Jag* är den första att fördöma krig i och för sej! Men när nu en gång...

Jonasson (häftigt): När nu en gång krigsindustri och kapitalism gynnar kriget och hand i hand...

Fru Wolfrud: Men snälla ni, låt oss då inte tala politik! Det som ingen människa begriper sej på och som är så förskräckligt tråkigt!

Lisa: Jag undrar just ifall att herrskapet sett det stora *Undret* på Gösta-Ekman-teatern? Se nu, när det taltes om krig, så vart jag liksom lystrande på't. För det var ett så skakande stycke, var det.

Fru Wolfrud: Jaså, det är till att vara litterärt intresserad?

Lisa: Vi kom te å se't, Jonasson och jag, på abonnemang. Och det säger jag då, att det glömmes en aldrig!

Jonasson: Det var en pjäs det, för både ögat och örat och själen med!

Fru Wolfrud: Jo, det lär ju ska finnas folk som har sett det, t. o. m. i riksdan. Och dom gubbarna är visst tråkiga *au naturel*. Men jag får då säga, att går jag på teatern, så inte är det för att se något allvarligt eller sånt där värdefullt. Ånej, livet är tillräckligt strävsamt ändå! Och mina stackars nerver! Utan tacka vet jag Mosebacke eller Glada änkan en akt, det är just som en apéritif till supén.

Jonasson: Vi, som arbetar, ser nog lite annorlunda!

Fru Wolfrud (livligt): Men vad jag tycker är roligt, det är dom här förtjusande kapploppningarna på Solvalla! Sist höll jag på Braganza III och vann storartat! Adolf, minns du? Vad det var för en bedårande dag, ett par av prinsarna var där och mannekänger från N. K., och det var över 200.000 kronor med i spelet i totalisatorn!

Jonasson: Till somligt i samhället finns det visst pengar för jännan!

Wolfrud: Bästa herr Jonasson, för duktigt och redbart folk finns det alltid resurser, och att pengar sätts *i omlopp*, det är sunda principer! (Tar fram en tusenlapp). Den här sedeln, som jag lägger på bordet...

Lisa: Å titta, är det en långschal! Ser dom ut så, röda och granna? Det är första gången, se, som jag sett en sån.

Wolfrud: Den här sedeln, herr Jonasson, önskar alltså min hustru och jag, att *ni* sätter i omlopp allt efter eget skön!

Fru Wolfrud: Den kanske alltid kan passa till lite — möbler... kläder... vad vet jag?

Wolfrud: Och så får vi då därmed tillfredsställelse att slutgiltigt avbörd oss denna skuld, som...

Jonasson: Jaså, det var därför ni kom, för att *avbörd* er! Vad jag gjort, det skulle en ha gjort om så för en katt eller fanen själv. Men ta betalt — *nej!*

Lisa: Det är rätt, Jonasson, stå på sej i det!

Wolfrud: Seså, pengar är pengar, det är ju enda sättet att visa erkänsla.

Jonasson (slår näven i bordet): Jag vill inte ha me't göra, har jag sagt! Ni vill köpa er fria från känslor, som ni trott ni bort känna, men som inte finns!

Fru Wolfrud (fnysar): Herregud, Adolf, då tar vi det väl tillbaka, då. (Tar sedeln). Populas!

Jonasson (med kraft): För er är pengarna livet. Men vi har ändå kvar lite mänsklig stolthet i kroppen. Det är så det ligger till. Adjö!

Scen 4. I trappan. Herr och fru Wolfrud.

Wolfrud: Vad är egentligen arbetare för sort? Jag begriper det inte. Bra i alla fall att du inte lämna rosorna!

Fru Wolfrud: Kära du, det såg jag väl strax, att dom inte gick i stil med tapeterna!

En springpojkes roman

I Morgonbris förra nummer berättades om hur Hans Schulze, son till en metallarbetare i Berlin och springpojke, av vidriga omständigheter råkade in i uppfostringsanstaltens klientel. Vilka oerhörda avigsidor anstaltssystemet har ger den här fortsatta skildringen skrämmande exempel på. Ej mindre beklämmande är den unge barnavårdarens fruktlösa kamp att effektivt fylla sin så ansvarsfulla uppgift.

II.

I uppfostringsanstaltens prydliga sovsal, där Hans ligger, stå tolv bäddar. I sängen bredvid hans ligger Piepel, sexton år, liten, och oansenlig, men en fågel, som flyger ur anstalten när han vill. I sex anstalter har man satt honom, men han rymmer, när han vill, Nu vilar han ut. Till nästa torsdag har han stämt möte med ett par kumpaner vid Linienstrasse i Berlin, och han kommer att vara där, det är så säkert som amen i kyrkan.

Litet längre bort ligger Friedel, som haft förhållande med en man, som rest utomlands. Han har långt, vågigt hår och rakade ögonbryn. Friedel och Hans — båda ensamma naturer — förstå varandra. Friedel berättar om sitt liv. Efter skolan blev han piccolo på ett hotell, ett bra yrke, man förtjänar mycket pengar. En gång tog en gäst honom med upp på rummet, det hände oftare, och han fick pengar och små presenter, tills han en dag kördes ut på gatan. Så kom han på den idén att gå in på ett kafé, ibland får man en ny vän som omhuldar en, ibland är man glad, om man blir bjuden på en kopp kaffe...

Vad skola de göra här i anstalten? Uppfostras? Vartill? Därute susar livet, icke här. Här sitta straffade, oskyldiga, tjuvar, morsgrisar alla om varandra. Allt detta funderar Hans över. På nätterna smidas planer. Då berätta de sina äventyr. Då är landsvägen nära och pojkarna marschera genom städer och byar. Så kommer någon att tala om flickor. Eller om den stora bragden: hur de stulo sjuhundra från ett bankbud, strödde peppar i ögonen på honom och nöpo pengarna. En natt hörs skrik i salen bredvid. Det är pojkarna, som pryglar Erwin, skvallerbyttan, som varit orsak till att man inte får röka på fjorton dagar. När Hans till sist söker hjälpa Erwin, som ligger ensam kvar på golvet, får han blod på händerna!

En middag blinkar Friedel med glatt upprörd min till Hans. Kom! Bakom avträdet råkade de. Friedels vän är på genomresa i Berlin och vill träffa honom, Klockan sju skall han vara utanför byn med en bil. Skall Hans följa med eller härda ut? — Hans går runt gården, sedan tillbaka till avträdet, den enda plats, där man här kan vara ensam. Därborta står herr Biene, kanske kommer han snart för att se vad som

Flera stjärnor än rymdens

är devisen för det amerikanska filmbolaget Metro-Goldwyn-Mayer. Det har på sistone även blivit målet för småttingarna i Sverige. En chokladfirma har nämligen varit nog påhittig att sända ut i marknaden tioöres chokladbitar åtföljda av bilder av kända filmhjältinnor och idrottsidoler. Det säger sig självt att den chokladen fått åtgång. Fabriken har tagit in extra personal, men ändå hinner den inte fort nog expediera alla orders, utan karamellbutikerna måste beställa tre, fyra veckor i förväg för att säkra sina förråd. De små stjärnaspiranterna ligger i hård tävlan med varandra om den finaste samlingen och man är inte litet uppfinningsrik för att finna på utvägar till byte med kamraterna — alldeles som tidigare generationer bytte kulor.

står på. Äcklet inför Piepels svinaktiga historier om nätterna, kamraternas slagsmål, hatet mot anstalten och hela uppfostringsystemet blir honom övermäktigt. På kvällen klockan sex hoppa två pojkar över muren, en bil rusar fram över landsvägen... Ett par timmar senare känner Hans åter Berlins asfalt under sina fötter. Nattlogis i frälsningsarmén 80 pfennig, en kopp kaffe och tre bullar 35 pfennig. Femtiosju människor sova i samma sal, klockan ett komma ett par berusade in, luften är tjock, så att den kan skäras. Bara en natt, Hans! Sedan blir allt bra, han kan åter arbeta, icke stjäla mer, icke fara till Hamburg! Han går till herr Leukel, den unge vänlige inspektorn i barnavårdsnämnden. — Jag kan inte mer, herr Leukel, jag blir förstörd, jag vill bli en anständig människa! Herr Leukel ser pojken in i ögonen, goda pojkögon, men redan börja de se åt sidan. — Vänta här, säger han och går till sin chef, han får efter en omständlig skildring av pojkens miljö och historia, tillstånd att vädja till anstalten, att Hans Schulze ej torde återfordras. Barnavårdsnämnden skall söka närma honom till föräldrarna och eftertryckligt förmedla arbete. Väntan på frälsningsarméns sal, bland de andra, tiggare, arbetslösa... Så står han åter inför herr Leukel, hoppfull. —

— Denne skakar på huvudet. Det går inte, du måste tillbaka.

Hans jämrar sig, ja darrar och ger till ett gällt skrik. Ah!...

Så skriker han inte mer, ögonen äro ännu våta. Det är klart, Herr Leukel vill inte hjälpa honom, allt är emot honom...

— Hans! ber herr Leukel, det är honom inte likgiltigt, hur det går med pojken. Men hur kan han klagöra för något, som han själv ej kan inse?

Hans berättar historien för sin kamrat Ali. Denne förstår honom: du kan rymma ur varenda anstalt, säger han, men fri blir du aldrig, de hetsa dig tills du blir tjuoett år. Ali känner en, som stack ihjäl tre människor hellre än han gick till anstalten, han känner många, som driver omkring i åratals och stjäla, andra som arbeta under falskt namn. Alla ha det eländigt, men tillbaka till anstalten gå de inte...

Nu ligger allt bakom Hans, hunger och köld och rädsla för polisen, skammen för andra människor och den svåra, svåra hemlängtan. Nu skall han visa vad han kan. — Han heter nu Karl Gärtner och är springpojke i saluhallen, utan familj, utan förflutet. Endast Ali kallar honom ännu Hans. Han bor nu hos fru Blümel, som hyr ut sitt stora rum med fyra sängar, 8 mark per bädd och vecka. Klockan sju måste gästerna lämna rummet, före åtta på kvällen bli de ej insläppta. Ibland står en bädd tom, allt fler arbetslösa gå förbi skylten: »Sovställe att hyra, 4 tr.» Varför ha en bädd, då man inte har något att stoppa i magen? Och i Amerika ha de kastat skeppslaster med vete i havet och i Rumänien elda de lokomotiv med majs... I Berlin stå 700 nya våningar annonserade lediga, varmvatten, badrum. När man är arbetslös, hinner man läsa, tänka och diskutera saker och ting.

Två dagar efter Hans besök kommer ett brev till barnavårdsnämnden från herr Schulze i AEG, som själv vill ta hand om sin son, men hans begäran avslås, och han får en kort skrivelse. »På grund av paragraf 76 straffas envar, som undrandrar en minderårig uppfostringsanstaltens omsorg med fängelse upp till två år och med böter upp till hundratusen mark eller med ett av dessa straff. Även försöket är straff-

bart...» Hans Schultze har blivit »fallet Schulze».

Herr Schulze funderar: Vad har då pojken egentligen gjort? I försäkringskoncernen Weisstein i Frankfurt am Main ha miljonförsäkringar upptäckts, generaldirektören och två andra direktörer ha rymt med aeroplan...

Schulze säger sig själv att den olycka, som drabbat hans son bottnar i det kapitalistiska samhällssystemet.

Men herr Leukel, idealisten, talar till sin chef: Vi ha av egna ungdomsupplevelser en annan uppfattning av vad det är att vara ung och vad ungdomen behöver. Dessa pojkars förvillelser äro för oss icke några brott. De äro sjukdomar hos den enskilde och hos samhället, och sjukdomar botar man icke så som vår barnavård i allmänhet gör. Vi äro också för ordning och disciplin, men vi vilja bekämpa ett överskattande av systemet.

Och chefen svarar vänligt och kollegialt men med klockan i handen: När ni varit trettiofem år i det här arbetet som jag, då vill jag gärna tala mera med er. Den pojke som inte kan stå ut i anstalten en tid, bevisar därmed, att han icke håller kan finna sig tillrätta i friheten. Den som vill vara fri måste först visa, att han kan underordna sig.

En dag går herr Leuke, som vill hjälpa Hans ur anstaltsmaskinen, till hans hem. Han träffar Lissi, som på kökssoffan snyftande berättar om moderns död. Om en stund kommer herr Schulze hem, och när han talat en stund med den välvillige mannen, som gjort vad han kunnat för sonen, begriper han, att samhället inte kunnat göra mer än som gjorts, maskinen är i gång och den som kommit in i den... Det är ödet. Han skall lämna in ansökan att få ta hand om sin son och i övermorgon träffa Hans hos herr Leuke.

Hans sitter på ett kafé, har just slukat korv, bröd och kaffe, i fickan har han kvittot att handlanden Lademann anställt Karl Gärtner som kusk och arbetare.

Det är slagsmål vid disken, dagen gryr därute. Bäst att ge sig iväg, man har ju bra papper men... — Alla stanna kvar! skriker en konstapel, en man ligger blodig, orörlig på marken. Polis stormar in med gummibatonger. Hans står som förlamad, detta var det hemskaste av alla slag som drabbat honom: papperen äro stulna ur hans ficka: arbetsboken, arbetskvittot! Just i dag har han somnat, vem skall nu tro, att han är Karl Gärtner?

En stund senare sitter den förrymde Hans Schulze i cell. Förtvivlad att ej kunna komma som bestämt var till herr Leuke rör han varken mat eller dryck. Fadern och Leuke vänta fåfängt. När polisens rap-

(Forts. å sid. 25)

En storstadsbangård. Kamerastudie.

Järnfronten i Tyskland

Genom tidningarna gick för någon månad sedan meddelandet, att republikanska organisationer slutit sig samman till en »eiserne Front», järnfront, för att gemensamt försvara republikens intressen.

Det finns bara ett sätt att uttolka denna åtgärd: man anser på republikanskt, framförallt socialdemokratiskt håll, att våldsamma omstyrtningsförsök när som helst kunna väntas. Och från vem, behöver man ju inte diskutera: Det är Hitlers garde, som kan begynna det blodiga fälttåg, vilket så länge förberetts.

Socialdemokratin har haft att välja på stillsam passivitet eller rustande till försvar. Valet var icke så svårt. Vem skulle kunna se Folkets hus brinna, arbetartryckerierna demoleras, konsumtionsföreningarna plundras på sin egendom, fackföreningsmötena upplösas med blodigt våld — utan att röra en fena? Den tyska socialdemokrati, som visat sin tapperhet under Bismarcks socialistlagar är inte beredd att utan vidare lägga huvudet under schavotten. Istället leder den *järnfronten*.

Själva kärnan i denna republikanska kartell är *Reichsbanner*, den frivilliga republikanska skyddsorganisation som redan existerat flera år. Den är opolitisk till sin ledning — styrelsen består av representanter för alla partier, som utan omsvep bekänna sig till den demokratiska författningen. Men medlemmarna bestå till nio tiondelar av socialdemokratiska arbetare, som frivilligt skänkt tid och krafter till organisationen och som, om det gäller, äro beredda att offra livet för den demokratiska friheten.

Bredvid Reichsbanner stå *fackföreningarna*. De äro på det klara med att nationalsocialismens seger betyder deras undergång. Och om Reichsbanner representerar den mera militära styrkan i

försvar, formerar fackföreningsfolket den ekonomiska linjen. Om det gäller — ja, då blir generalstrejk parollen. Det tog bara några dagar att knäcka Kappkuppen med det vapnet i Berlin. Och det kanhända att Hitler får uppleva något liknande.

Den tredje stora bundsförvanten heter arbetarsporten. I Central-europa har ju sporten sedan länge delats upp efter politiska och klasslinjer. I Tyskland ha de socialdemokratiska arbetarsportorganisationerna — det finns kommunistiska också — fått en oerhörd anslutning. Och mer och mer ha vissa sportkretsar börjat känna sig som demokratiska försvarsorganisationer, särskilt boxningsklubbarna och skytteföreningarna. Genom anslutningen till Järnfronten markerar man nu att det i hela sportrörelsen finns en enhetlig vilja att moraliskt och ekonomiskt, ja, kanske med sporttrupper som kämpande garden tjäna demokratin.

Den ideella ledningen av järnfronten ligger hos det socialdemokratiska partiet, som äntligen låtit allvaret i situationen leda fram till demonstrativa åtgärder. Arbetarna ha länge väntat på ett sådant initiativ. När det nu kommer, betyder det en moralisk förstärkning, som verkligen är behövlig. Och när järnfronten under en »rustningsvecka» vänder sig till republikanerna för att få medel till sin budget, så kommer insamlingen trots nöden säkerligen att omfattas med oerhörd sympati.

För oss svenska socialdemokrater är det ju inte så lätt att förstå de tyska kamraternas läge. Ty vi veta ju inte vad en hotande blodsdiktatur är. Man må hoppas att vi inte heller skola behöva komma i det läget. Men de tyska socialdemokraternas manliga, modiga hållning må ändå stå som ett föredöme för oss i vår fredliga kamp.

KLYFTAN

ROMAN AV ELLEN WILKINSON
Översättning från engelskan av Rickard LINDSTRÖM

KAPITEL III.

Scenen i Memorial Hall påminde Joan om en bikupa. Människor strömmade in under det att andra sökte sig ut. Kommunisterna, förbättrare av skattesystemet, kreditreformatorer ansträngde sig för att få delegaterna att ta deras flygblad. Arbetslösa sandwichmän paraderade framför byggnadens front. Pressfotografer försökte lura de största pamparna att posera. Den oundvikliga snälla medelklassdamen delade ut flygblad om barnbegränsning. En liten smula på sidan om det värsta bråket stod en grupp av typiska Londonarbetare och tittade på med sin vanliga min av vänskapsfull tillbakadragenhet. En chaufför, som bar sin fackföreningsmärke, mönstrade scenen med en överflödande välvilja. "Gamla bussige Ben", ropade han till en välkänd transportarbetsledare, som just höll på att bana sig väg uppför trappan.

Då Joan steg in i byggnadens stenvestibul, kunde hon icke låta bli att känna det som ett bistert skämt, att detta kyliga tempel för respektabel frikyrklighet hade utsetts till den skådeplats, från vilken en stor social skakning kunde komma att sättas i gång.

William Royd mötte henne, litet lång i synen.

— Våldigt ledsen, men det finns inte en gnutta möjlighet att krängla in dig på konferensen. Jag har talat med Weston, men de är tvungna att avspärra alla som inte är delegater...

— Men jag är bara ett litet kryp, kan du inte säga honom det? bönföll Joan.

— Tjänar absolut inte någonting till, men jag ska föra dig till tidningsmännens väntrum. Då är du till städes, ifall jag behöver dig, och du kommer att få höra allting där, så snart vi vet något. Jag skall ge dig en ärlig rapport vid lunchen. Är det bra?

Joan kramade hans arm.

— Jag är till ett gräsligt besvär. Skulle du inte tycka det var bättre, om jag for tillbaka till Gordon Square och väntade där?

— Nej, jag vill att du stannar. Jag har lovat Weston att låna ut dig till honom för en tid, om det blir strejk, och det kan när som helst hända, att han önskar din hjälp.

— Oh, William, har du verkligen gjort det? Jag skall slita ut mitt huvud, var lugn för det. Placera mig nu nästan och glöm att jag existerar, till dess du kommer för att hämta paketet.

Royd log och förde henne till ett rum, där en grupp tidningsmän pratade med en del funktionärer och fackföreningspampar.

— Låt mig se, om jag kan få tag i någon, som ser efter dig?

— Nej, för all del, gör intet besvär. Lämna mig bara och låt mig flyta omkring tills jag finner något fotfäste. Jag vill inte bli fasthängd vid någon ovillig manlig individ, som ska gå här och vara artig i småportioner. Jag klarar mig bäst själv.

Ljudet av ordförandens ringklocka i det angränsande rummet påminde Royd om hans plikter.

— Jag måste gå tillbaka. Träffar dig vid lunchen, och om du blir för uttråkad här, så kan jag söka upp dig i Lyons restaurant runt om hörnet.

Sedan Royd hade lämnat henne klängde Joan sig upp på en bred, låg fönsterplatta och såg sig omkring med intresse. Hon var nöjd över att hon inte var tvungen att samtala med någon strängt upptagen tidningsman med på förhand klara meningar om den eventuellt förestående affären. Det var roligare att titta på skocken. Hon hade inte sett Londonpressen i arbete förut — tidningsmänniskornas medvetna pose av självtillräcklighet var en erfarenhet som hon ännu hade att göra, liksom också bekantskapen med de omsorgsfullt utstuderade metoder vilka de använde, då de omringade var och en, som föreföll att ha några nyheter och avskuro honom från varje möjlighet att komma undan på annat sätt än med att fly.

— Blir ni mycket ledsen om jag föreställer mig? Herr Royd bad mig att titta till er.

Joan vände sig hastigt om och såg en lång, ljus man vid sin sida. — Mitt namn är Dacre, Anthony Dacre, sade han i ursäktande ton. William Royd är min vän.

— Men så snällt av er! Dacre — är ni den Dacre som skriver noveller? Jag har läst massor av dem.

— Det är snällt av er. Ni är Joan Craig. Jag har sett er förut.

— O, men det skulle jag inte ha glömt!

— Vi träffades inte. Det var strax efter kriget. Ni kom till London för att tala till en stor kvinnokonferens om kvinnorna och fackföreningarna. Kommer ni inte ihåg! I Essex Hall. Jag var väldigt imponerad av ert tal.

— Det där är i alla fall ogenerat smicker

— Nej då, inte alls. Det var inte precis vad ni sade, som imponerade, det var er förbluffande färdighet att handskas med initialer. Ni talade om A. S. L. E. F. och A. U. B. T. W. och A. S. E. och — ja, massor som jag inte kan minnas. Och ni föreföll att veta vad allihop betydde.

Joan skrattade.

— Det är gräsligt, jag vet nog det. En slags outrotlig synd inom arbetarrörelsen. Vi tänka i initialer. Men nu har jag i alla fall fiskat upp celebriteten Nummer Ett. Tala om för mig vilka era med-lejon äro? Jag har aldrig sett så många intressanta människor.

— Celebritet Nummer Ett bugar sig, sade Dacre högtidligt. Låt mig se efter vilka som är här?

Under det han såg sig omkring i rummet fick Joan tillfälle att mönstra honom. Det var ett intressant ansikte — fyrkantigt och brunt och kraftigt. Håret var mycket tjockt och stod upp likt en borste.

— Ser ut som om hans ansikte skulle skurits ut i trä av en av de där moderna tyskarna, tänkte Joan. Ingenting mjukt någonstans, och jag tycker om grovt, tjockt hår som det där, men så gräsligt trötta hans ögon verka!

— Hejsan, där är Parma de Pratz. Ni måste sätta upp henne på listan av era "fynd".

— Ett sånt namn! Vem är hon? Denna elegant klädda skönhets? Vad gör hon här?

— Hon är Londons ryktbaraste gråterska, viskade Dacre hastigt då fröken de Pratz nalkades för att hälsa på honom.

Hon var klädd i en fulländad, välsittande dräkt av mörkrött tyg, gav ifrån sig en lätt doft av de violer, vilkas namn hon bar, samt hade en kubistisk scarf, som Joan blev intensivt avundsjuk på.

— Borta från era vanliga banor, är det inte så, sade Dacre. Låt mig presentera fröken Craig för er!

Fröken de Pratz visade Joan den flyktiga uppmärksamhet, som kunde varit lagom för ett dammkorn på hennes dräkt, och vände sig mot Dacre.

— Det här artar sig till århundradets slagnummer. Jag kunde omöjligt försumma en sådan sak. Jag är med här för den amerikanska pressens räkning. Det kommer att bli en finare historia.

Parma gav sig iväg igen.

— Verkligt smart kvinna, det där, kommenterade Dacre. Hon kommer att laga ihop en hjärtslitande historia om Jimmy Thomas och hur han tänkte på sin gamla mor, då han satte igång storstrejken eller förhindrade den att bryta ut. Ehuru den arma karlen aldrig sett den här smarta damen, skulle det icke vara lönt för honom att förneka hennes historia.

— Hon är ett odjur och en högfärdsblåsa, ströpte Joan av.

Dacre såg överraskad ned på henne.

— Högfärdsblåsa — inte Parma — hon tog visserligen ingen notis om er, men ni skulle träffa henne, då ni satt inne med nyheter, om ni kom från en central punkt i hela bråket, och hon skulle tvinga er att älska henne.

(Forts. sid. 26.)

YLLEVECKAN

VAD DEN BORDE LÄRA, SÄRSKILT KVINNORNA

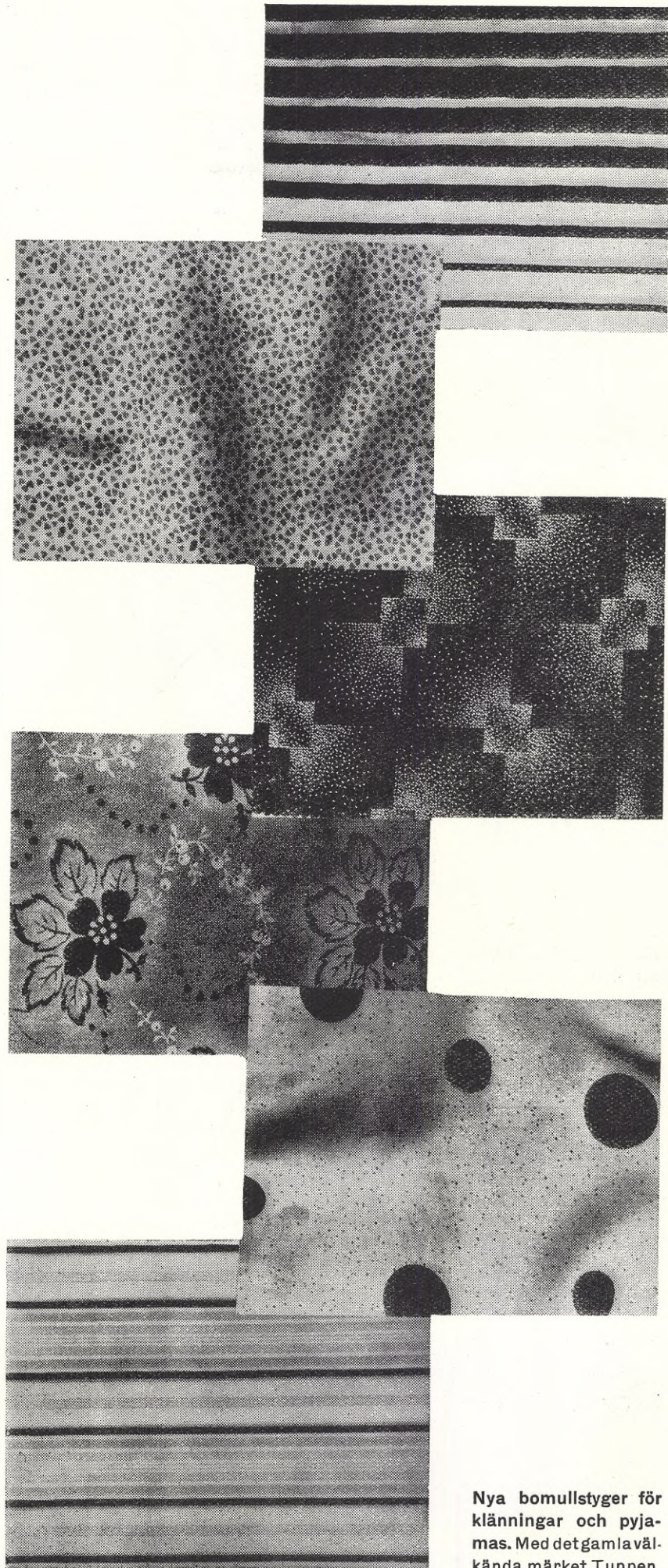

En propagandavecka för svenska ylleveror anordnas under tiden 9 till 16 april. Det är ett uppslag, som inte får förbigås av den konsumerande allmänheten. Med sin appell Gynna den svenska industrin! ställer veckan även i förgrunden en rad problem, som framför allt kvinnorna borde närmare syna i sömmarna. Skoarbetarna ha tidigare gjort gemensam sak med sina arbetsgivare, då det gällt propaganda för de svenska skofabrikerens produkter. Textilarbetarna ha inte officiellt ställt sig bakom den planerade ylleveckan men vid samtal med dem och deras fackliga ledning understryka de önskvärdheten av att inte minst arbetarna inom andra yrkesgrupper se till att välja svenska textilvaror. Före kriget tillgodosåg den svenska industrin 88 procent av landets beklädnadsbehov. Nu är detta tal nere till mellan 75 och 78, beroende på importen av billigare utländska tyger. Varför äro de importerade stofferna billigare? De svenska textilarbetarna stå mycket lågt i löneavseende, men deras kamrater i andra länder äro ännu sämre avlönade. Det borde därför vara nettopp en hederssak för de svenska arbetarna i gemen att slå vakt om vår textilindustri för att inte endast hjälpa sina landsmän utan även samtidigt demonstrera mot de utländska arbetsgivarnas upprörande utsugarsystem. Det kan ju synas som ett allt för stort offer. (I ett arbetarhems hårt ansträngde ekonomi betyder den billigare varan genast en avsevärd lättnad.) Men det betalar sig i längden. Svenska Yllekoncernens chef påpekar att den svenska textilindustrin sysselsätter 40.000 personer, varav ett stort antal äro familjeförsörjare. Inräknat deras familjer skulle sammanlagda antalet personer bli 120.000. Antag vidare att dessa inom den svenska textilindustrin sysselsatta 40.000 personer uppbära 88 milj. kronor i löner samt att de köpa kläder, tyger, garner och strumpor i de svenska detaljaffärerna för 15 procent av detta belopp, så kommer man i alla fall till den lilla nätta summan av 13 miljoner kronor pr år. Få alla dessa människor det sämre ställt, exempelvis genom att fabrikat motsvarande vad de själva producera importeras, minskas denna köpkraft inte bara beträffande textilvaror utan givetvis även andra nödvändighetsartiklar, vilket i sin tur hänger samman med försämringar på närbesläktade områden.

Men det är inte enbart sådana här hänsyn som motivera propagandan för svenska textilprodukter. Deras kvalitet är verkligen sådan att de re-

dan i och för sig förtjäna uppmärksammas. Industrin står otvivelaktigt på samma höga nivå som utlandets bästa. Vissa nationalekonomer ha ifrågasatt huruvida den svenska textilindustrin ägde existensberättigande, då landet ej producerar råvaran, men så länge nuvarande produktions-system är rådande i världen förefaller det kunna vara lika väl befogat att ha textilindustri i Sverige som i t. ex. Tyskland, Tjeckoslovakiet och Österrike, vilka även måste importera råvaran från Australien och Sydamerika. Flera av de svenska företagen för hit sitt råmaterial på egna kölar direkt från produktionsorterna. Sedan de även upprättat egna kamgarvspinnerier ha de möjlighet att själva utöva kontroll på halvfabrikatets sammansättning och helt och hållet utföra ullens förädling från fetullen till den färdiga varan. Svensk ull, som under de senare åren kommit till allt mer ökad användning inom hemslöjden och det med stor framgång, lämpar sig inte för industrin. Här göres dock då och då försök. Drags fabriker i Norrköping bl. a. experimenterade för ett par år sedan något i den vägen och fick också fram en kollektion mycket präktiga och vackra kapptyger, men de slogo inte an; man tyckte de voro för tjocka. Detta att den svenska industrin kan anpassa sig efter de klimatiska förhållandena är annars en omständighet, som även talar för den. Se på chevioten! Det är ett tyg för oss, vars land till stor del är betrakta som ett kustland. Så är det också en stofftyp, vilken står sig alla modeväxlingar till trots.

Bäst vore om den konsumerande allmänheten hade tillfälle att på nära håll följa en textilvaras framställning. Då skulle den för det första göra en intressant bekantskap med den svenska textilarbetaren, som räknar nio, tio generationer bakom sig. Det är alltså inte för ro skull han besitter en aktningvärd yrkesskicklighet. Trots sina föga lysande arbetsvillkor är textilarbetaren stolt över sitt yrke. För besökaren synes det nästan outhärdligt i de väldiga vävsalarna, där inemot tusen stolar föra ett öronbedövande dån och dammet kommer maskiner och människor att se ut som om de voro innästlade i ett jättestort grått spindelnät. Men väverskan talar med ömhet om sin vävstol och har svårt att tänka sig den dag, då hon ej länge kan kampera samman med den. I Skandinavien står den svenska textilarbetaren i alla fall främst, vilket även torde bero på svenskens utpräglade mekaniska begåvning. "Han är ett mekaniskt geni", betecknade "Tuppens" chef den av sina arbetare, som

Nya bomullstyger för klänningar och pyjamas. Med det gamla välkända märket Tuppen.

Trikåvävnaden har kommit till allt större användning. De svenska trikåfabrikerna äro även fullt up to date. Deras produktion är ett intressant kapitel, som vi återkomma till i Morgonbris' nästa n:r.

skött sin maskin under aderton år så, att den aldrig klickat.

En andra stark sensation man upplever under rundvandringen i en textiltfabrik är upptäckten av ens botenlösa okunnighet om de artiklar, som hör till livets nödtröft. Visste konsumenterna mera om sådana ting skulle de säkert samla sina krafter och vända ut och in på åtskilligt. Framförallt kvinnorna voro förtjänta av en allvarlig bastonad. Morgonbris' medarbetare besökte för några dagar sedan flera av Norrköpings större textiltfabriker. Den kommande säsongens nyheter demonstrerades och vi

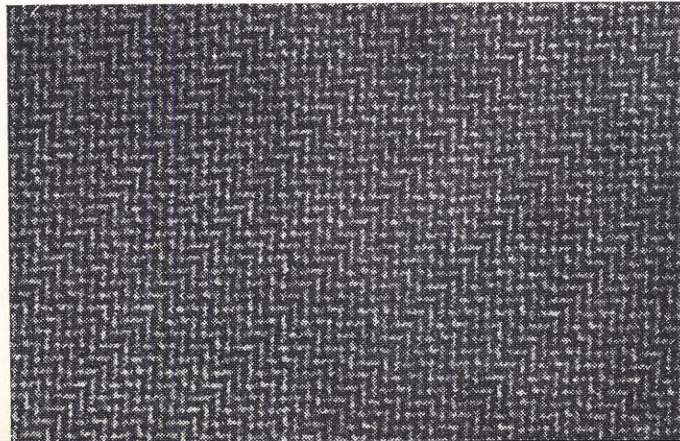
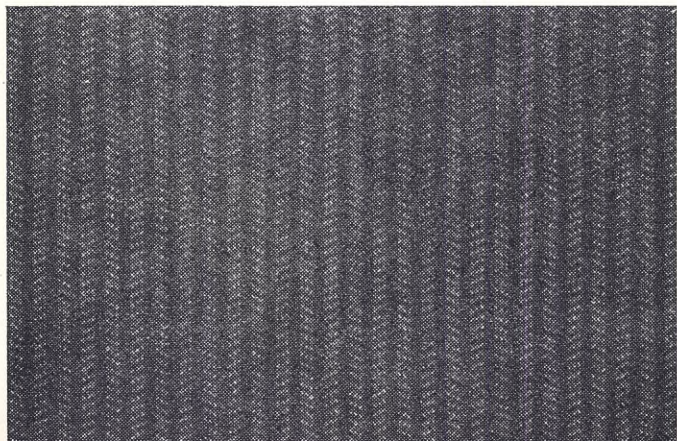
frossade särskilt vid anblicken av de nya dräkttygerna. Modefärgerna äro grått, brunt och blått. De randiga och diagonala mönstren dominera. Konstsilket förekommer alltmer i mönstringen. Helst stannade vi vid herrarnas kostymtyger. Vilken kvalitet, vilken stil. Varför använder inte damerna sig mera av dessa? De äro för tunga. En damvara får inte väga mer än 450 gram pr längdmeter; en herrvara däremot 600—650 gram. Sedan vill inte damerna ha ett klädesplagg så länge, som vi herrar kunna ha. De måste ha ombyte, förklara textiltfabrikanterna.

Men är det egentligen orsaken. Är det inte snarare så att vi kvinnor tröttnar fortare på våra kläder, därför att de äro av ett mindre hållbart tyg och ej så välsydda utan att de lätt förlora fasonen och bli sjaskiga. Den som är lycklig innehavarinna av en förstklassig skräddarsydd dräkt tröttnar inte i första taget på den, därför att hon ser alltid snygg ut i den. Hur skulle det vara om kvinnorna i större utsträckning använde sig av vad som yrkesmässigt kallas skräddarsytt. Det är rätt anmärkningsvärt att Göteborg ståtar med en mycket större uppsättning damskräddare än Stockholm, vilket i stället har så många fler klädehandlare. Kan det möjligen ha sin förklaring i det förhållandet att Göteborg ligger närmare England? Sverige har ju annars en ovanligt stor skräddarkår, som åtnjuter ett mycket stort anseende inom europeiska fackkretsar.

Någon invänder att det inte är värt att uppåda till någon flykt från de speciella damtygerna. Då skulle manufakturhandlarna inte bli riktigt glada. De ha nämligen mycket större avans på damtygerna (!), 25—50 procent mera, än på herrtygerna. Och skälet härtill — de ständigt växlande mönstren och vävtyperna, som gör risken för såväl fabrikanten som försäljaren så mycket större. Hur skulle det vara om de kvinnliga konsumenterna ginge samman och fördjupade sig i dessa problem? Vore det så alldeles otänkbart att de själva medverkade till en förbilligande stabilisering av denna marknad. Vi erinra ännu en gång om chevioten, som står sig genom tiderna och kan användas både i arbetsklänningen och i högtidsdräkten.

Här har endast kunnat antydans några av de många intressanta förhållanden, som motivera ett allas uppmärksammande av ylleveckan. Vi anbefalla det än ivrigare som vi just vänt åter från Norrköping med glädjande intryck av ny optimism. Här arbetas f. n. i flertalet företag på dubbla skift under det att fabrikskomplexen förstärkas med stora nybyggnader. K. A.

Nya kostymtyger från Drags fabriker.

VI LEVA 1932

Läsare, grip pennan och låt andra få ta del av edra erfarenheter, funderingar och synpunkter! Fråga, det finnes så få frågare! »En fråga tränger alltid djupare och längre än ett svar.»

ANGÅR DET INGEN

Sigrid Gillners artikel i Morgonbris' januarinumner Varje barn sin egen bädd har glädjande nog kommit mycken oro åstad. Överallt i landet har det blivit diskussion kring den och insändarna ha flödat till Morgonbris, som härmed upplåter spalterna för ett friskt meningsutbyte.

Den där artikeln i Morgonbris januarinumner, Varje barn sin egen bädd har retat många i min stad.

Jag har tänkt som så, när jag hört dem stamma om att det angår inte S. G. hur deras barn ligger eller hur de möblera sina hem:

Är det ett brott av kamrat S. G., att vilja sätta ett mål för alla socialistiska mammor att nå: Varje barn sin egen bädd!

Måste man vara Fabian Månsson, Lindhagen, doktor Tillgren eller homeopat eller råkostprofet för att våga yttra sig om folks levnadsätt: Var det inte oförsynt den gången, då de stora socialisterna höjde kravet: 8 timmars arbetsdag! Vad angick det Branting hur länge folk arbetade. Eller när H. S. B. ropade: Billigare, bättre bostäder! Eller när läkarna mot lungsothen höjde ropet: Mera sol och luft i lägenheterna! Öppna fönstren! Vad angick det folk hurudan luft man hade i sina rum?

Där säger en fru, en socialist skall hon ju vara: »S. G. borde begripa att en arbetare har rätt att omge sig med det som han tycker är vackert, han också. Om han vill ha buffé med kristalluppsats och skrivbord med skrivbordsuppsats, så må han ha det. Och det angår ingen.»

Så är det väl för övrigt tivelaktigt, om sideboard eller buffé eller ändamålslösa prydnader verkligen äro vackra. Är det inte, rätt, att en god del av våra möblemang och våra prydnader äro efterapningar av vad kapitalistklassen och de stora borgarhemmen ha.

Det har blivit så, därför att hela möbelmarknaden och en hel del andra försäljningar äro endast inriktade på den publik, som har pengar och flera rum. Men vi arbetare och husmödrar, vi som äro den stora publiken, vi borde tvinga dem att ha möbler för de små hemmen och de små inkomsterna.

Var finns den billiga chiffonieren med uppfällbar skrivklaff från farfars tid? Var är de billiga sängplatserna, praktiska och hopfällbara, där flera bäddar kunna förvaras. S. G. skrev inte såsom en ilsknen fru påstod: en säng åt varje barn, utan en bädd. Det är skillnad det!

Varför är det ett brott att lära folk se, att det ändamålslösa t. ex. ett sideboard, som rymmer så litet, inte är vackert därför att det i ett litet hem är opraktiskt! En enkel soffa, t. ex. en turistsäng med överdrag eller en gammaldags uppbäddad tvåmanssäng med sina sängkläder och sitt sängtäck är vackrare på en vägg för en över stil och ändamål tänkande människa än ett sideboard — i ett litet hem med många barn.

Hur många fattiga arbetare ha inte av smarta agenter lurats att sälja eller sätta på vind en gammal hederlig säng eller en stor rymlig byrå?

Funktionalismen, funkis, som vi säger, det vill säga ändamålsenlighet i heminredning, så gott sig göra låter, det måste föregå socialismen. Den som inte har mod att sticka av emot vad »andra ha», den har inte heller mod att kämpa för jämlikhet. Så en sak till.

Angår det verkligen ingen hur vi ordna det för oss i våra hem? Vilken hygien vi ge våra barn? Bygger inte hela vårt moderna samhällsliv och framför allt det socialistiska arbetet på att det angår oss i högsta grad.

Om bostäder av fukt och trånghet producera lungspatientser så angår det oss. Det är vi som få betala värden. Medborgare, skatter, samhällsinrättningar. Vi komma ej ur kedjan.

Om barn verkligen bli nervösa och i många fall snedväxta, därför att deras sovplats är olämplig, så angår det oss också. Det är vi som ska betala skolorna, skollärare, sjukvård, hjälp o. s. v. med tiden då skadan är skedd. Utom det att det är synd om barnen.

Någon säger: Men skaffa hellre folk lägre löner och billigare bostäder än skriv om deras smak och deras hem, för det tål dom inte.

Jag svarar: Socialisterna ja, även arbetarekvinnorna och denna tidning också har

väl gjort vad den kunnat för höjande av arbetarnas levnadsstandard skulle jag tro. Då måtte de väl också ha rätt att göra något för att av det lilla som finns göra det bästa möjliga för hälsa och — för skönhet. Vi leva mitt uppe i en ny tid med nya tankar och en friskare smak för vad som är vackert. Det är deras smak, som vilja arbeta för det nödvändiga åt alla, för allas jämlikhet som nu skall slå igenom.

De andra ha haft makten över sinnen, ting och bostäder länge nog.

Det dagas och vi ska vara med om dagningen, även om vi sitter i trånga hem med föremål, som för en ny och modigare tid inte är de lämpligaste. Vi ha inte råd att ännu följa den nya tidens paroll. Men vi kunna ha mod att säga:

»Varje barn sin egen bädd! Du har rätt kamrat. Dit ska vi sträva.»

Varför retas på att somligt hos oss blir kritiserat. Nej, jag är inte rädd att bli lite vädrad i min uppfattning. Inte heller är jag rädd om mina liktornar.

Jag fick dom av fattigdom och för trånga skor, när jag var liten. Trampar någon på dem, så förlåter jag.

Retsticken.

Mönsterhem i Orrefors.

I Morgonbris första nummer för i år har jag särskilt fäst mig för en artikel av Sigrid Gillner med titeln: Varje barn sin egen bädd. Kvantitativt är den inte så betydande, men kvalitativt desto mer. När jag läste den tänkte jag: Det enda som retar mig i den är, att jag inte har skrivit den själv, för det är ju mina egna tankar precis. Och nu ber jag att få instämma med Sigrid Gillner: Hur skulle det vara

(Forts. sid. 24.)

Läslampa, skinnfåtölj
finbonad björk.
Kr. 135:—, Kr. 85:—.

KOMPLETTERINGSMÖBLER

NYA ORIGINELLA MODELLER
STÖRSTA URVAL I STOCKHOLM

BRÖDERNE LJUNGGREN

MALMSKILLNADSG. 17

Tel. Nannanrop

Kaféet moderniseras, skylten får en ny lampa, utkastaren ny uniform, de anskrämliga oljetrycken utbytas mot några tidsenligare. Men atmosfären är densamma, och gästerna och servitriserna. Nelly är samma Nelly som förut, den nervösa oron i hennes ögon kommer igen varje fredag, gästerna smiter som förut och hon får bättra upp ansiktsfärgen med puder. Men hon rör sig lika mjukt, visar sig lika vänlig, är samma outgrundliga, avhållna Nelly som under den första tiden på kaféet.

Irma är vackrare och Märta flörtigare, men Nelly äger mest av den hjärtats godhet, som ställer henne i en klass för sig.

Utan att hon vet det genomför hon en fullständig känslornas revolution bland gästerna. Skrotis, den fulaste och grovaste droskchaufför som finns i hela sta'n, börjar söka sig till hennes pass. Han svär inte längre och går inte på som förr och mustascherna hänger inte ner i koppen, när han dricker sitt kaffe. Han har stubbat dem. Varje kväll har han en tidning med sig och lämnar den liksom av ren glömska. Han vill inte tillstå att det är för Nelly han glömmet den. Någon gång har han ett äpple eller en apelsin med sig. Dem kan han inte glömma som tidningarna. Han trycker den i handen på Nelly och när hon tackar morrar han till något ohörbart, som skall uttrycka tillfredsställelse.

Och Garagevaktaren erkänner öppet att han älskar henne. Det skrattar alla åt. Nelly inte minst. Garagevaktaren är Gula Rosens mest apokryfiska kund. Han sitter där varje kväll och pladdrar, men ingen vet riktigt vem han är och var han hör hemma. Han är lite barnslig, lite mer än normalt, och han livnär sig på att rensa spyor och smörja ur bilar, som ingen annan vill röra vid. För det får han en slant och han får ligga i garagen och på bensinstationerna, när han är utan husrum. Och det är han nästan jämt. Garagevaktaren är en av dessa olycksfåglar, som äro bestämnda för gatan. Ett snällt beskedligt kräk, som alla ha lustigt åt. En halvgången individ med hjärnan full av fantasier om kvinnor. Nu är han kär i Nelly. Han skriver brev till henne, brev som

Nelly gör revolution

Av Helmer GRUNDSTRÖM

är omöjliga att läsa för den dåliga stavningens skull. Nelly tycker bara det är synd om honom. Hon har ett varmt medlidande för allt och alla som har det svårt, hon är egentligen född till sjuksyster. Hon skämtar lite med honom och håller med honom och det gör honom extatisk av lycka. Så lite behöver han för att tillfredsställa sitt kärleksbehov.

Men Nellys kärleksbehov är icke tillfredsställt och hon går varje kväll och längtar i hemlighet efter någon, som skall komma och gömma henne i sina armar och beskydda henne. De kärleksbetygelser, som strömmar mot henne från kafégästerna kan hon omöjligt ta mot. De tillfredsställer henne inte. Hon vill inte ha någon ofullgånge individ som Garagevaktaren och hon stötes tillbaka av det enbart könliga hos Skrotis. Det är inte så hon har tänkt sig kärleken. Den skall inte vara rent djurisk, en sådan kärlek drar ner henne. Vad är chefen annat än ett brunstigt djur som jagar henne trött? Och vad är de annat, alla som gör henne det ena förslaget efter det andra? Å, hade hon gett vika för allt, som vinkat och lockat hade hon varit slut för länge sen!

Ibland anar hon små glimtar av det hon drömmer om. Men ack, de är så oändligt få och flyktiga! En varm blick, ett leende, en handtryckning. Utan några försök att närma sig, att erövra. Och hemma i rummet ligger ett munspel, som hon fick en kväll strax före stängningsdags, en kväll när stormen tjöt och regnet öste ner. Han skulle komma tillbaka. Kanske i morron eller övermorrn. Nu är det tre veckor sedan. Och han har inte synts till. Han kommer naturligtvis aldrig igen. Han var en glimt, en av de få och flyktiga, ett minne, kärt att gömma, men för litet att värma sig vid. Å, du länge, obekante främling, du som satt här en kväll och berättade historier för oss, skall du inte komma igen, skall du inte hämta ditt munspel snart? Det är någon som väntar på dig, någon som går och drömmer om kärleken, någon som inte nöjer sig med de fattiga glimtarna, som inte vill dela och inte vill dras ner. Obekante främling, kom tillbaka! Det är någon som söker skydd hos dig.

Men främlingen kommer inte tillbaka och dagarna rinner iväg. Det är kväll, sent och kaféet är fullsatt. Man kan inte se genom lokalen för tobaksröken. Det sorlar som i en bikupa. Och i denna bikupa sitter drönarna vid borden, rökande, gestikulerande, storordiga. De passas upp av servitriserna, arbetsbina, som knappt få tid att dricka en slurk kaffe. Deras ansikten lyser vita genom rökångorna, deras ben värker och det sticker i ögonen. Men de får inte slappna av, inte visa sig missnöjda, inte bli snäsiga och elaka. Drönarna uppfostrar dem, ger dem bannor, anmäler fel och misshälligheter till utkastaren, som i sin tur går hem med dem till chefen. I denna kvällsröra, bland hederliga besökare och smitgäster, dyker Skrotis upp, ser efter var Nelly har sitt pass och väntar tills han får en plats ledig där. Han har ett paket med sig, som han försiktigt lägger ifrån sig och när Nelly tagit mot beställningen lägger han hastigt paketet i hennes famn och morrar någonting om att det är en present. Han verkar så rörande hjälplös i detta ögonblick att Nelly icke kan undantränga en känsla av medlidande för honom. Hon tar paketet med sig och så fört hon får andrum smiter hon in i köket och öppnar det. Flickorna skockas kring henne som en flock nyfikna höns, att ha fått en present av den oberstade Skrotis är en unik händelse.

Nelly skär raskt av snörena och vecklar upp paketet. Och i nästa ögonblick står hon med ett par bastanta dambyxor i handen, medan kamraternas hejdlösa skratt slår som trumeld mot hennes öronhinnor. Ett par dambyxor! Vilken fräckhet! Nelly sparkar till dem så att de göra en saltomotal genom köket. Så besinnar hon sig, tar upp dem och lägger dem tillbaka i papperet. Hon försöker se det lustiga i det och hon lyckas delvis. Men hon är ännu röd i ansiktet av förargelse och hon ber Irma överta Skrotis bord. Flickorna iakttar honom i smyg. Han verkar på något sätt olycklig. Han skruvar och vänder på sig och hans ögon ha svårt att höja sig. Han förstår att han på något sätt gjort en dumhet och skäms över den. Han sitter inte länge förrän han betalar och går. Irma försöker fånga hans blick men misslyckas.

Han kommer igen. Men han sitter inte längre på Nellys pass. Han sitter var som helst. Han har hamnat i en likgiltighetsperiod igen. Han låter mustacherna växa, han svär och skroderar och börjar likna den Skrotis som fanns innan han blev kär i Nelly. Nelly iakttar honom ofta. I smyg. Nu skrattar hon endast åt presenten. Förargelsen är för länge sedan bortblåst. Men hon kan aldrig förmå sig till att tacka honom för byxorna. Det går emot. Det är nog det bästa att inte låtsas om dem. Skrotis vill säkert ingenting annat än glömma den där dumheten.

En kväll går hon på bio med en man, som är ett par år yngre än hon. Han sitter ofta på kaféet, tyst och lugn, men medveten om allt som rör sig omkring honom. Han har pratat med Nelly ibland, med de andra med förresten. Men det är egentligen bara Nelly han gillar. Och nu går de på bio tillsammans. Nelly har fridag, hon har sovit halva dan och känner sig utvilad. Stan förefaller trevlig på något sätt, ljusreklamerna tilltalar henne, det ligger storstadsatmosfär i luften. De tränger sig fram genom myllret av människor, hejdas i något gathörn av trafiken, fortsätter igen. Det är en spännande film, tillagad av de färskaste ingredienserna och för ett ögonblick trivs Nelly med tillvaron. Det gör hon inte annars på Gula Rosen. Hon känner sig alltid otillfredsställd med sitt arbete. Det är någonting som fattas henne. Hon vet inte alltid vad detta är, som hon saknar. Men i sina klaraste ögonblick förstår hon att det är kärleken.

När de går hem är det kallt. Stora Björnen springer fram på det grönblå himlavalvet, de frusna kvällsvandrarna sveper rockarna omkring och går fort och framåtlutade. Vart? Till Gula Rosen och andra nattkaféer, till ungarlshärbergen och polisfinkor, till ett evigt nattramp efter ödsliga och ovanliga gator. Vem räknar de olyckliga antal? Vem tar hand om dem? Natten gör det, storstadens barmhärtiga natt, den vaggar alla och allt i sin öppna famn. Den har många spenar för de hungriga att dia på. Spenar, sprutande av mjölk och mätnad, spenar, utsugna och vissnade. Rikdomsspenar, fattigspenar.

De stannar utanför Nellys port, det är kallt och han skall gå. Men då får Nelly ett infall, ett litet dumt infall, men så bräddat av omtanke. Hon föreslår att han skall följa med opp och dricka en kopp kaffe. När det är så kallt ute är det gott med en kopp kaffe och när han var så hygglig så han bjöd henne på bio är det inte för mycket att hon bjuder på kaffe. Det tackar han ja till, han tänkte annars gå in på Gula Rosen, men det är trevligare att dricka kaffe tillsammans med Nelly.

Hon har det så trevligt, Nelly, så inbjudande och trevligt. Golv-lampan med sin sidenskärm, ottomanen med de många kuddarna, de två skålarna med frukt och karameller på bordet, tidskrifterna, som hon fått av gästerna — visst har hon det trevligt och har ordnat sitt rum med intim, kvinnlig smak. Och ändå sitter hon så ensam i detta intima rum! Eller också — ja, det är inte värt att röra i allt. Hon är tillräckligt olycklig ändå.

Men nu kokar kaffet i köket. Nelly dukar i rummet, de sätter sig på ottomanen, dricker och pratar. Nelly pratar mest. Allt som hon gått och burit på, alla instängda tankar, alla tillbakatryckta ord, bölja fram ur hennes undermedvetande. De har endast golv-lampan tänd, den kastar ett grönt, magiskt ljus över rummet, dunkelt och fantasifullt. Det är som en saga ur Tusen och en natt — Nelly har sagorna i sin bokhylla, en av de få böcker hon lärt sig att älska.

Tiden går, Nelly börjar känna sig trött, och hon lutar omedvetet sitt huvud mot honom. Han drar henne till sig, hon gör ett svagt motstånd och säger att så menade hon inte. Men innerst inne vill hon det och så ger hon sig hän åt honom utan något direkt motstånd. Hon är ju så svag och bräcklig, hon längtar ju så mycket efter kärlek, efter någon, som skall ta hand om henne, beskydda henne och förvandla hennes svaghet till styrka. Hennes längtan försvagar henne, hon är tidvis som ett löv, som vajar för vinden. Vad vet hon om honom, som ligger bredvid henne på ottomanen? Ingenting? Han har kanske en flicka förut, han är kanske gift. Han har inte sagt ett enda ord kärlek. Han har bara sagt att han tycker om att äga henne. Men vilken man säger inte så i en liknande situation? Nej, Nelly, det är bara kärlekens illusion du plockar i kväll, skenbara frukter. Hon vet det och hon grips av ånger och förtvivlan, när det är över. Hon vill inte vara så. Hon vill inte vara en buske, som kan plockas av alla som kommer i närheten. Frukterna växer ut en tid, men en dag skall busken stå skövlad och tom utan kraft till återväxt. Det är detta hon tänker på och ryser inför och hon blir nervös och otålig. Hon vill att han skall gå. Han förstår inte. Tyckte hon inte om honom, är hon orolig, är hon onödigt orolig? Nej, hon är inte orolig. Hon är ledsen. Och hon är trött. Hon måste sova för att återhämta kraft till arbetet. Då förstår han, han är mycket hygglig och städad, han tackar henne och går. Det blir ingenting bestämt om de skall träffas mer. Sånt ordnar sig ändå, nere på kaféet.

Men Nelly somnar inte. Hon ligger och gråter över sin obotliga svaghet. Hon vill inte dras ner, men det är så svårt att motstå kärleksdriften. Hon är rädd för att hon skall plocka bort sig i småposter så att det inte finns någonting över om det kommer någon och tar hand om henne. Om det kommer någon? Visst kommer det någon. Hon måste vänta, ge sig till tåls, behärska sin kropp och förvalta kärleksarvet. Hon måste bli stark. Och så ligger hon och vändas med sin ruelse och intalar sig mod och ger sig löften. Hon ligger och ber till något okänt om kraft, om kraft att hålla sig kvar. Det är så mycket i hennes arbete, som drar och det

(Forts. sid. 30.)

En ny dag för lantarbetarna

Av Karl NILSSON

Kravet på 8 timmars normalarbetsdag är lika gammalt som arbetarrörelsen. Det står på dagordningen redan vid Internationals första kongress i Genève 1866. På varje facklig och socialpolitisk konferens före världskriget gör det sig påmint. Det får en framskjuten plats bland fackföreningarnas minimikrav till fredskonferensen i Versailles 1919. I Internationella arbetsorganisationens stadga, som ingår i Versaillesraktaten, betecknas det som ett av de mest trängande, på den första arbetskonferensen, i Washington 1919, står det främst på programmet, och när de enskilda staternas regeringsrepresentanter vänder hem igen, har de ett lagförslag om 8-timmarsdag i industrin i fickan.

Många trodde nu, att kampen för 8-timmarsdagen var slut. Men de misstog sig grundligt. Den hade knappast mer än börjats. Bland parlamentens blindskär lider washingtonkonventionen skeppsbrott, åtminstone närapå. Ännu den dag som i dag är har endast 15 stater godkänt konventionen (Litauen är den sista, 1931), och 5 av dessa blott villkorligt. Sverige är inte med alls.

1930 kommer en ny 8-timmarskonvention, för affärs- och kontorsanställda. Den har redan hunnit lida nederlag i den svenska riksdagen.

Men var finns lantarbetarna?

På samhällets skuggsida. Bland den nationella och den internationella sociallagstiftningens styvbarn.

I Washington 1919 kommer de på den överblivna kartan. De får vänta två år, till Genève 1921. Då föreslår Internationella arbetsbyrån en konvention. Men regeringarna grinar illa, endast Finland, Spanien och Italien ställer sig förstående. För att blidka regeringarna mjukar då arbetsbyrån upp konventionen till en rekommendation, men arbetskonferensen stryker hänsynslöst hela frågan från dagordningen. Naturligtvis befinner sig den svenske arbetsgivardelegaten bland den massiva majoriteten av nejsägare. Men de svenska regeringsombuden (och givetvis arbetardelegaten) röstar för realbehandling av frågan.

Vid årets riksdag har från socialdemokratiskt håll väckts en motion om utredning om "laglig reglering och begränsning av arbetstiden för arbetare inom jordbruket". Motionen är mycket kortfattad, endast ett par sidor. Den innehåller ingen som helst utredning, endast en del synpunkter. Men den hävdar klart och otvetydigt behovet på lantarbetarnas principiella likställighet med andra arbetargrupper i fråga om arbetstidens längd.

Den viktigaste principiella synpunkten:

Arbetsgivaren får ej tillgodogöra sig arbetarens hela fysiska och andliga kraft, ty då berövas arbetaren möjligheten att höja sig och bli en fullgod samhällsmedlem.

Denna bevisföring är ofrånkomlig. Men problemställningen kan preciseras ytterligare. Jag skulle vilja formulera den så här: om förvärvsarbetet absorberar arbetarens hela kraft, finns ingen förutsättning för arbetarrörelsen. Men arbetarrörelsen är förutsättningen för arbetarnas insats i samhällslivet, och denna insats skall syfta till ytterligare förbättring av arbetsvillkoren. Genom en ständig växelverkan och samverkan mellan hans insatser i arbetarrörelsen och i samhället blir så småningom arbetarrörelsen och samhället ett och detsamma. Och då är socialismen förverkligad. Och vidare: den organiserade delen av arbetarklassen har plikter mot hela arbetarklassen. Dessa plikter kan den fylla på facklig väg (understöd, sympatiaktioner) och på politisk väg (understöd, lagstiftning). Och vad skulle det inte betyda, om den organiserade arbetarklassen lyckades slå igenom en arbetstidslagstiftning för lantarbetarna! Helt enkelt att hälften av organisationsproblemet för lantarbetarrörelsen vore löst! Ledig tid, oförtärd kraft för organisationsarbetet!

Och därmed vidgad bas och ökad slagkraft för arbetarrörelsen i dess helhet. Ty även mellan industriarbetarens läge och lantarbetarens råder växelverkan. Utan stöd åt och stöd av lantarbetarklassen är även industriarbetarklassens utvecklingsmöjligheter snart stäckta. Men för att detta inte skall ske, krävs samverkan. Och nu kommer jag till det praktiska arbetstidsproblemets kärna: för att en lagstiftning skall bli mer än en paragraf på papperet, måste även den fackliga rörelsen tjänstgöra som exekutor. Ty utan denna hjälp kommer även den påpassligaste övervakning från myndigheternas sida till korta.

Förutsättningen för en effektiv arbetstidslagstiftning finns i Sverige, ty vi har en snabbt växande lantarbetarrörelse.

Att visa den fackliga organisationens nödvändighet för att ge en arbetstidslag kött och blod är huvuduppgiften i återstoden av denna artikel.

Men först några ord om arbetstidslagstiftningens speciella svårigheter inom jordbruket!

Industriarbetarens arbetstidsproblem blir alltmer en ren maktfråga. Teknikens utveckling har undanröjt de tekniska svårigheterna. Skift följer på skift. Först när hela nattarbetsproblemet tas upp, ökas ånyo de tekniska hindren. De icke industriella yrkena inta i denna fråga som i alla andra en svårbestämbar mellanställning. Men mest komplicerat är problemet inom jordbruket. Tekniken, dess utvecklade tillstånd och dess många former och klimatet är de främsta orsakerna till detta.

Här en explockning.

Arbetstiden är ojämnt fördelad, inte bara över året utan även över veckan och t. o. m. dagen. Årstidernas växling, nordligt eller

sydligt läge, ojämn väderlek, arealen spridd på många håll, allt detta är hämmande faktorer, som man måste räkna med. Frågan kompliceras ytterligare av att arbetarna är uppdelade i många kategorier: arbetare "i husbondens kost", statare, daglönare, torpare (som även måste sköta sitt eget jordbruk), kreatursskötare. Alla dessa ting måste man till en viss gräns ta hänsyn till vid lagstiftningen. Men det bör också tilläggas: jordbruksdriftens ökade mekanisering börjar göra problemet enklare.

De åtgärder som under den sista tiden vidtagits i olika länder för att begränsa arbetstiden vid jordbruket har nyligen gjorts till föremål för en synnerligen intressant utredning av Internationella arbetsbyrån i Genève (*The present regulation of working hours in agriculture, International Labour Review, januari 1932*). Av denna utredning får man en klar uppfattning både av statsmaktens och fackföreningarnas möjligheter att göra lagstiftningen effektiv. Det följande är en sammanfattning av denna utrednings huvudresultat.

Vid arbetstidens begränsning tillämpas två metoder (oftast en kombination av båda). Den direkta metoden: man fixerar arbetstidens längd, den indirekta: man fixerar raster eller nattvila eller bådadera. Den direkta säkrar övertidsersättning, den indirekta har särskilt stor betydelse för arbetare "i husbondens kost".

Revolutionshotet och revolutionerna vid världskrigets slut sätter fart på sociallagstiftningen både nationellt och internationellt. Det är obestridligen ett positivt resultat av kriget. Men snart visar sig också de negativa. Den revolutionära vägen sjunker snabbt tillbaka och ersättes av en reaktion, som sätter spår i staternas både inre och yttre liv. Den fackliga rörelsen, inte minst bland lantarbetarna, som burits av revolutionsvägen, går hastigt tillbaka eller faller i stycken inför reaktionens anstorm. Detta förklarar, både varför de flesta arbetstidslagarna tillkommer åren närmast efter världskriget, och varför de sedan blivit betydelselösa eller helt satts ur funktion.

I Finland och i alla de baltiska staterna gör man ansatser att reglera arbetstiden i jordbruket, men i dag finns inte sten på sten. I Finland stannar man vid en studiekommission, i Litauen får man en relativt hygglig lag 1922, men redan 1924 uppmjukas den högst väsentligt, och 1929 försvinner den helt och hållet. I Lettland faller man redan lagförslaget, i Estland utfärdas visserligen en förordning 1919 och en annan 1921, men även där faller hela reglerings- och övervakningssystemet samman. Arbetarnas organisationer dör, förordningen skall nu även formellt avskaffas.

I andra länder har man försökt att få in lantarbetarna under samma lagar som övriga arbetare. I Tjeckoslovakien får lantarbetarna på detta sätt visserligen formellt 8-timmarsdag, men i praktiken (genom övertid o. s. v.) har den blivit en ren fiktion. Man har också försökt med modellkontrakt, som utarbetats under medverkan av myndigheterna, arbetsgivarna eller arbetarna. Särskilt intressant är Italien med dess kooperativa system, som tvingar såväl arbetare som arbetsgivare att organisera sig och ingå kollektivavtal. Genom ett dekret 1923 får de italienska lantarbetarna 8-timmarsdag, fast ytterst tänjbar, och genom nya dekret 1926 och 1927 blir 9-timmarsdagen giltig. Avtalen kan dock fastställa lägre arbetstid än lagen. Revolutionen i Spanien är ju av ungt datum, men den har redan hunnit sätta spår i arbetstidslagstiftningen. 8-timmarsdagen proklamerades visserligen redan

1920, men av betydelse är framförallt två dekret av 1931 som speciellt reglerar arbetstiden i jordbruket. Bestämmelserna är ganska fördelaktiga för arbetarna: 8-timmarsdag, högst en timmes övertid per dag (utom vid särskild brådska), ordentlig betalning för allt övertidsarbete. Slutligen kan arbetarna helt vägra att utföra övertidsarbete. Som ett kuriosum kan också antecknas, att två provinser i Argentina har 8-timmarsdag (med modifikationer).

I Ungern och Österrike har man ett kombinerat system av direkt och indirekt begränsning, i England och Wales försöker man (1924) fixera arbetstiden på grundval av särskilt upprättade löneskalor. Kvinnornas arbetstid är där kortare än männens.

Största intresset tilldrar sig onekligen arbetstidens reglering genom kollektivavtal. Sådana finnes f. n. i Österrike, Italien (se ovan!) Holland, Tyskland, Polen, Sverige och Danmark. I Danmark har visserligen organisationerna delvis upplösts, men i stället har man utarbetat avtal med noggranna arbetstidsbestämmelser, som slutes med de enskilda arbetsgivarna. I Holland finnes det tre organisationer och en hart när otrolig decentralisation. Den har en mängd olika avtalstyper med de mest skiftande bestämmelser. Många av dessa avtal är ytterst summariska, en del saknar helt och hållet bestämmelser om arbetstiden. I Polen däremot är avtalen, som antingen slutes som vanliga kollektivavtal eller genom förlikningsnämnder, mycket likformiga och detaljerade.

I Tyskland är ju lantarb rörelsen både absolut och relativt ganska stark, och kollektivavtalet har också en mycket stor utbredning. Som hos oss är alla medlemmar av den organisation som undertecknat avtalet bundna av dess bestämmelser. Myndigheterna kan t. o. m. tvinga in oorganiserade under avtalen.

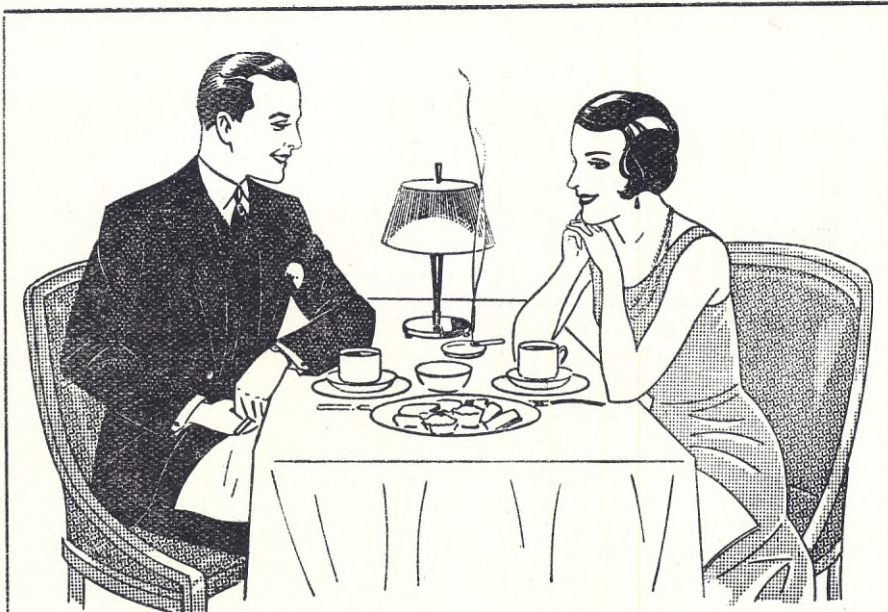
Slutligen kommer vi till Sverige. Vi är ju ett folk med sinne för formerna, vilket också syns i avtalen. Dessa är (med undantag för Möre!) baserade på det ännu giltiga riksavtalet från 1925. Både arbetstid, övertid, vilotid och fritid är noggrant preciserade, vilket nog är behövligt med vår stora böjelse för bondadvokatyri. Den normala arbetstiden får inte överskrida 10 timmar, i ett distrikt går den en månad ned till 7 timmar. Arbetet bör i regel inte börja före klockan 7 och får ej heller sluta senare än 7 (lördagar 6). För mjölkerskorna bestäms, att de skola arbeta "den tid som erfordras för mjölkningen", men där mjölkmaskiner användas, är ingen skyldig att mjölka mer än 150 liter per dag vid tre gångers mjölkning.

Av särskild vikt är att understryka, att lantarbetarnas kollektivavtal i Sverige visat sig vara normerande för arbetsvillkoren långt utanför de organiserades led, ett förhållande som i hög grad ökar möjligheterna för en effektiv arbetstidslagstiftning.

Orsakerna till arbetstidslagstiftningens olyckliga öde inom jordbruket har delvis redan angivits: den politiska och sociala reaktionen och de fackliga organisationernas ringa styrka. Ofta har också arbetarna själva del i skulden: övertidsarbetet har lockat alltför mycket. Dessutom har lagarna för att vara alla till lags faktiskt gjorts alltför elastiska. För att få systemet att fungera har man redan från början upplöst principerna i atomer. Och resultatet har blivit — illusoriska lagar eller inga lagar alls.

Men även smidigheten måste ha en gräns. Detta gäller inte minst sociallagstiftningen. Dess uppgift är att fastställa vissa *minimi*-standards, som sedan skall vara orubbliga. I annat fall är den inget annat än spindelväv, som slites sönder vid första stöt.

Beundrande blickar betyga

att en herre alltid
verkar välklädd i

DRAGS
BLÅ CHEVIOT

DRAGS AKTIE BOLAG · NORRKÖPING

Angår det ingen. (Forts. fr. sid. 19.)

om man började byta ut den där färdiga matsalsmöbeln med »Buffesideboard» med utskurna frukter frampå och fyrkantigt bord m. m. mot möbler som bättre passade ens förhållanden. Varför skall det just vara det där utskurna äpplet som herr och fru A., B. och C. haft nu i 25 år minst? Vi gå framåt i allt annat men i fråga om heminredningar går det långsamt. Hur många människor är det inte som rynkar förakfullt på näsan åt funkis. Det anses vara ett vanvett som mondäna människor ha råd att kosta på sig för att vara originella. Funkis är både dyrt och fult... sägs det. Men, är det med sanningen överensstämmande? Är det inte många så kallade funkismöbler som är vackra? Säkert. Bara man förstår att sova. Och många är så enkla att man mycket väl kan förfärdiga dem i hemmet. Signaturen har en bokhylla som förresten inte skäms för sig trots att den inte går på fem kronor. Det är sockerlådor klädda med säckväv, placerade ovanpå varandra på ett lustigt, osymmetriskt sätt. Och sedan några enkla men vackra

saker ovanpå. En kaktus, en kristallskål och en klocka. Jag är stolt över den bokhyllan och jag vill inte byta bort den mot ett sideboard för 100 kronor.

Nu är det naturligtvis så, att tycker man om den färdiga matsalsmöbeln, så skall man ha den. Man skall ha det man tycker om. Men, har man det bara för att herr och fru A., B. och C. har det, då skall man med det snaraste sadla om. Försöka skaffa sig en personlig uppfattning på heminredningen och de dagliga, praktiska problemen. Men, för att nu återkomma till Sigrid Gillners artikel. Hon talade om den där ek-möbeln med vaxduksskinn och »kristall-upsats». Jag förstår att hon måste trampa många på tårna med denna vanvördiga uppfattning om dessa, för svenskar så kära attiraljer. Men, även om det gör ont på en hel del håll, så måste jag säga: Låt det värka. Det blir bättre efteråt. Det gör alltid ont när man klämmer på en sjuk punkt. Men är det något till läkare så botar han det sjuka. Och vi få väl hoppas att det moderna samhället är en tillräckligt god läkare i det här fallet.

Det med kristall-upsatsen på buffen för mina tankar till ett glasbruk i Småland, närmare bestämt Orrefors. Till arbetarhemmen där. I dem ser man ingen ekbuffé med kristall-upsats eller ett fyrkantigt matsalsbord. Nej. Jag tänker särskilt på ett litet hem på två små rum och kök. Sovrummet har man avskilt med ordentliga sängar för mannen, hustrun och barnet. Man äter i köket vid ett trevligt ordnat bord. Och den blankpolerade spisen skäms inte för sig. Förresten, i vilken arbetarfamilj äter man inte i köket? Varför skall man ha matsalsmöbel då? Löjligt. Jag har vid flerfaldiga tillfällen ätit i det här omtalade köket och det har varit underbart trivsamt. Kaffet har vi druckit inne i rummet. Rummet ja. Man har inte funkis. Väl så modern är man inte i Småland. Men det är inte ett spår banalt. Malmströmsmöbler har man och det är vackert så. Inte en hel möbel. Nej då... Utan en vacker bokhylla. En bekväm soffa med utmärkta linjer. Ett snyggt runt bord, där man trivs att sitta och dricka kaffe eller läsa en bok om kvällarna. En samlande punkt. Och så finns det en vacker gammal byrå och ett rökbord med tillbehör. Nej då, tro inte det är det där färdiga med koppar ovanpå och askfat i samma material. Visst inte. Det här är ett vackert träbord med inläggningar i utsökta mönster och en glasskiva över det, för att man inte skall skada bordet. Och så vackra små glasfat och koppar ovanpå, eftersom det är på ett glasbruk och glasbruksarbetaren älskar sitt material, det är ingen slipad dyr uppsats. Nej, helst enkla, odekorerade ytor. Några udda saker, som är vackra för ögat.

Det slog oss, när vi skulle äta, att familjen inte hade några vidare glas att dricka ur, endast ett par enkla, udda saker. Vi frågade. Det är en servis jag vill ha, sa värden, men den är så pass dyr så jag har inte råd med den nu. Därför har jag ingen alls. Men jag har föresatt mig att jag skall ha den.

Det är nog det dagliga umgänget med vackra ting, som gör att dessa människor fått upp ögonen för att man skall ha snygga saker omkring sig även om man bara har ett eller två rum och kök. Och ekonomin inte alltid är den bästa.

Tänk, om många människor ville göra som dessa. Vänta tills de ha råd att köpa en vacker sak. Förresten, den slipade kristall-upsatsen, som var så modern för något årtionden sen och som lever kvar ännu är minsann inte så billig. Det finns enkla former, som är både vackrare och billigare... som man kan ställa på buffén... om man nu inte har mod att byta ut den möbeln mot en mera funktionalistisk.

Huvudsaken är nog att man får upp ögonen för att de vackra tingen inte bara är skådebröd utan att det kan bli vars och ens egendom om man bara VILL. Att det sköna och praktiska inte alltid är dyrare än det fula och opraktiska.

Pudica.

En springpojke . . (Forts. fr. s. 14.)

port dagen därpå ligger på herr Leukes bord, söker denne, som vet, att Hans är en tapper pojke men har en sjuklig skräck för anstalter, att rädda honom, men alltför mycket talar emot honom: falska papper, anmäld hos polisen, hållit sig gömd flera månader. Och en dag måste han säga sin skyddsling, som väntar på sitt öde på polisstationen, han måste tillbaka till anstalten.

— Käre Hans, fortsätter den vänlige tjänstemannen, var nu duktig pojke, din mor var sjuk, hon finns inte mer, hon är död. Pojken rycker till som om en elektrisk ström gått igenom kroppen. Inga tårar inga ord. Det finns intet liv mer, ingen far, ingen mor, det finns bara anstalter . . .

Då Hans tillsammans med mannen, som skulle hämta honom till anstalten, stod på spårvagnsplattformen, började han plötsligt gråta, hoppade av och sprang hem. Där blev ett återseende som man annars bara läser om i böcker. Man satt länge kring bordet i köket och talade, och då det blev sängdags, gav fadern Hans sin hand. Hans sov åter i köket. På morgonen hör han hur fadern går tyst på täspetsarna. Lissi skall sedan till affären, hennes handtryckning är hjärtlig: Hans skall hämta henne på kvällen. Lilla Ida är lycklig, hon måste visserligen gå i skolan, men Hans är hemma. Hans skall just koka sig kaffe, då hör han steg i trappan det knackar på dörren: — Hans — polisen — viskar Lissi. — Redan, tänker Hans, tar vindsnyckeln och går uppför trappan. Hans stiger försiktig ut på taket, klättrar över en liten mur bredvid och in genom ett vindsfönster i grannhuset. Han har varit där förr . . . Snart är han vid Münzstrasse, där sitta två pojkar och ropa belåtet på honom. De ha arbetat två timmar i natt och gjort en fin affär: tre skrivmaskiner, 260 mark kontant och frimärken för 70 mark.

— Nu är jag vid målet, tänker Hans. Detta är två pojkar från uppfostringsanstalten, båda ha rymt ett dussin gånger. Mången hemlös och strykrädd har hos dem funnit vänskap och livsmod, men vanligen var det icke det mod, som uppfostringsanstalterna menade . . .

Hans känner pojkarna bra. Förr satte han sig hållre vid bordet bredvid, nu ville han ge dem handen: Här ha ni mig, någonstans måste jag höra hemma . . .

Snart komma andra pojkar. Hans känner dem från förra gången, då här gjordes polisrazzia. Därute gå välklädda och mätta människor förbi. De bli rädda, då de se dessa pojkar. Deras vänskap förtar dem sömnen. På natten klirra dyrkar, borrar, skiner väsa, ibland knallar ett skott.

Någon bjuder på öl över lag, nya gäster komma till, också ett par flickor. Musiken stämmer upp . . . Snart är lokalen full, och det är stämning. Alltjämt komma nya. Därute gryr en ny dag . . .

Ellen RYDELIUS

Excellent Edert hår!

Beröva ej håret dess mjuka fall och naturliga skönhet och glans genom ideliga vattenshampone-ringar. Håll i stället håret rent och fritt från mjäll med det på vetenskaplig väg framställda torrshamponeeringsmedlet Excellent. Pulvret uppsuger fett, mjäll och damm i hår och huvudbotten och gör samtidigt håret poröst, livfullt och lättfriserat.

Excellent

HENRIK GAHNS AKTIEBOLAG UPSALA

Klyftan.

(Forts. från sid. 15.)

— Jag ska hata henne för evigt, sade Joan och framtvang ett leende. Hon kom mig att känna som om jag hade "landsortsflicka" skrivet över hela kroppen. Men ingenting att fästa sig vid. Berätta mig något om de övriga!

— Ja, få se. Ni borde känna Bennett, en bussig grabb, han är från er Daily Herald.

— Jag känner inte folket på Herald alls. Han befinner sig väl på bästa platsen vid ett sånt här skådespel?

— Han borde väl det. Hans tidning är för fattig att ha de omfattande arrangemang, som de andra laborera med. Arbetartidningens enda förhoppning är att få förstahandsnyheter från delegaterna. Somliga av arbetardelegaterna äro renhåriga och reservera sina nyheter för Herald's representant, men för det mesta — ja, jag vill inte klandra dem om de ta hänsyn till de stora uppdragorna, då de gärna vill ha ut någonting till en större allmänhet.

— H—m, sade Joan. Vem är den där stora klubbiga mannen?

Dacre simulerade en rysning.

— Jesses, det är ett svin. Han är Daily Wire's stora stjärna. Han tar sina nyheter genom nyckelhål, om han inte kan komma åt dem på annat sätt. Han har en otäckt skarp näsa för vad som kommer att göra sig i nästa dags rubriker. Gör aldrig sådana misstag som Parma. Om ni får några nyheter om den här strejken, så visa er litet kylig, ifall Parma närmar sig för att pumpa er.

— Kylig! Jag garanterar att min metod skall göra is på fem minuter av rent dricksvatten, taget direkt från kranen i ert kök, som det står i annonserna.

— Precis, ja. Om nu Elphinstone hade sett att Royd förde in er i det här rummet, så hade han räknat ut att en vän till den kände fackföreningsfunktionären var en potentiell nyhetskälla, och han skulle vårdat den mycket omsorgsfullt.

— Jag är glad över att ni kom först, sade Joan med eftertryck. Efter en timme voro Joan och Anthony Dacre på synnerligen god fot med varandra. De kunde blivit tagna för mycket gamla vänner. På hans sätt att bemöta skilda personer, som uppenbarligen kände och tyckte om honom och kallade honom Tony, kunde Joan se att Dacre icke var någon lättillgänglig person. Hans sällskapsmanér verkade snarare litet stelt. Men för henne var han ett förtjusande sällskap. Joans ögonskenliga ensamhet i denna mängd av människor, hennes tunna älvansikte i sitt moln av mörkt hår, hade gått rakt igenom Anthony Dacres skyddande pansar. Han hade haft för avsikt att visa sig litet vänlig mot Royds "ensamma lilla vän", men fann sig nu inbegripen i samtal med en kvinna, vars intima kännedom om arbetarrörelsen och de industriella förhållanden och orsaker, som lågo bakom strejken, vida överträffade de journalisters, som han rörde sig ibland. Denna flicka var levande, intelligent och fullständigt osjälvisk. Dacre hade icke mött någon av hennes typ förut.

Klockan var över ett då Royd kom och sökte Joan. Han verkade mycket nere.

— Jag är glad att ni hittade varann, sade han.

Journalisterna skockade sig omkring honom, men han vinkade bort dem med handen.

— Bara officiella nyheter idag, gossar. Och så förde han Joan och Dacre till ett hörn av rummet.

— Läget är mycket allvarligt, sade han hastigt. Landssekreterarietets underhandlingskommitté är uppe hos statsministern och väntas tillbaka tidigt i eftermiddag med ett slutgiltigt svar. Om han vägrar ta vårt erbjudande så återstår ingenting annat än ett ultimatum. Jag måste äta lunch med sekretariatet för att resonera om sakerna. Om ni två försöker att få något att äta, så vill jag nämna för er, att det nog kan komma vissa nyheter vid fyrtiden.... Lämpar det sig för dig, Dacre?

— Naturligtvis, sade Dacre varmt.

— O, men.... stammade Joan.

Men Royd hade leende gett sig i väg och manövrerade nu sin stora kroppshyddan genom den påträngande hopen av tidningsmän. — Det här är en verklig otjänst mot er, herr Dacre. Det finns folk, som ni önskar träffa, och nu har jag tvungits på er.

— Är det där en artig antydning om, att ni föredrager att gå för er själv?

— Jesses, nej, men jag vill inte vara något påhäng.

— Sluta med artigheterna då. Om ni vill hålla ihop med mig en stund, skall jag vara mycket tacksam. Ni vet inte att ni kom som sänd från höjden. Jag blir fruktansvärt utledsen på att kasta ut ett ord här och ett ord där bland människor, som snurra omkring i stora skockar. Det finns så få människor, som man verkligen kan tala med. Nu till lunchen — det finns guskelov intet skäl att försöka tränga sig in i närmaste Lyons-restaurant. Om vi ha tid på oss till klockan fyra, så kan vi ge oss ut i staden ett tag. Vart ska vi gå?

— Är det en sån där artighet att säga "vartsomhelst" — eller måste jag verkligen bestämma oss för ett särskilt ställe?

— Gör det, snälla ni. Jag avskyr att fatta beslut. Om ni säger "vartsomhelst" så gråter jag.

— Låt oss då gå till Restaurant Español i Soho och ta in omeletter och sherry.

Dacre var överraskad av hennes charmanta val. Han hade väntat något brunt eller grått tærum.

— Finfint. Jag har aldrig varit där, men jag tror att det är stället vi söker. Hur har ni kommit på det?

— Jag kommer märkvärdigt nog till London ibland, ser ni, sade Joan mycket tveksam. Landsortsborna bruka faktiskt resa då och då.

Dacre skrattade.

— Alldeles riktigt. Ge mig efter förtjänst om jag blir uppnosig. Londonborna ha en benägenhet för att glömma av att det är hjulnavet, som rör sig mest sakta.

På Restaurant Español var Joan uppenbarligen mycket hemmavan. Gamle Roderigo kände henne och Dacre var mycket tacksam för att han fick överlämna omsorgen med beställningen åt henne. Han var alltid tacksam för att slippa fatta beslut rörande livets småting och Joan var den första unga kvinna han träffat, som lugnt kunde taga kommandot utan att göra något oväsen på det ena eller andra sättet. Den typ av kvinnokönet, som gav sken av att vara kompetent att leda en armékår om det knep, men som ändå låtsades vara så blyg, så blyg, eller som annars levererade ett föredrag om kvinnans rättigheter medan hon krävde att få betala sin andel av räkningen, tröttade grundligen ut Dacre. Han hade träffat för många kvinnor av den sorten.

När kvicksilvret kryper nedåt

Termometern visade -12° och det hade åter blivit vinter. Olle och Märta måste ut i den frostiga vintermorgons kyla — skolan väntade.

På vägen träffade de farbror Läkerolius. »Tag den här», sade han, »det gör er gott att stoppa en Läkerol i munnen. För kylningen har respekt för Läkerol, ser ni».

Läkerol

saljes överallt
askar à 35 och
50 öre samt i lya
askar à 60 öre

20,000 KOLLEGER VÄNTAR PÅ DIG!

● Vi ha genom solidarisk och kraftig sammanhållning i Svenska Handelsarbetareförbundet medelst kollektivavtal uppnått: **bättre arbetsvillkor, högre lön, kortare arbetstid, garanterad semester, betalning för overtidsarbete och andra stora fördelar.**

● Vi vänta blott på, att Du och övriga kolleger skola ansluta sig till vår organisation och därmed medverka till att skaffa Dig själv och hela vår kår den betryggande ställning, vilken vi som människor kunna göra anspråk på.

**LÅT OSS INTE
VÄNTA FÖRGÄVES!**

Joan slukade med ögonen innehållet på den kuriösa matsedeln. — Tortillas — varför använder vi inte detta ord i stället för det franska omelett? Har ni inte ätit en spansk tortilla förut? — Jag måste pliktskyldigast ursäkta mig, men Londonborna har inte tid att lära sig känna London. Vanligen slinker jag in på närmaste populära restaurang, då jag skall äta ute. Men jag föredrager ost och bröd hemma.

Joan undrade om han hade det bekymmersamt. Hans kläder voro mycket använda men uppenbarligen från en god skraddare. Hans skjorta var av crêpe-de-chine och såg ny ut. Nej, han kunde inte vara fattig och köpa skjortor av den sorten.

Det var en trevlig lunch. Joan hade en osökt förmåga att förvandla en vanlig måltid till en picnic. Hennes dagliga arbete med att organisera fabriksflickor i rysliga industristäder var så grått, att hon tog ut så mycket hon kunde av livet de tider, då hon lyckades fly undan till London. Hon hade förresten aldrig träffat en man som så ypperligt gled in i stämningen som Tony Dacre. Genom en outtalad överenskommelse lämnade de strejken åt sitt öde och talade om London, teater, politik, och funno att de stämde utmärkt väl samman med varandra.

När servitören hade serverat deras kaffe tände Dacre cigaretterna.

— Berätta någonting om er själv. Vi ha talat om alla andra ting. — Ingenting att berätta — bara det mest vanliga, händelselösa liv. Jag föddes i ett slumkvarter, närapå i själva fabriken, ty mor arbetade vid sin vävstol intill sista stund. Jag gick igenom folkskolan och arbetade tre månader som lärflicka hos en damskräddare — det var vid gud rysligt — sen i en butik — det var inte så illa. Gick fast för att jag försökte få flickorna att bilda en fackförening. Därpå kom jag till en ammunitionsfabrik. Ledde

en strejk, blev arresterad, och jag skulle sänts till fängelset, om inte de andra flickorna hotat lägga ner arbetet ifall jag blev inlåst, och om myndigheterna inte upptäckt att jag bara var aderton år. Så klarades den saken. Royd kom för att träffa en uppgörelse och erbjöd mig arbete som facklig organisatör. Och allt sedan dess har jag tjänt fabriksarbetarförbundet.

— Och det kallar ni ett händelselöst liv? På mig verkar det som en cirkus av spännande situationer. Mitt eget förefaller mycket idylliskt i jämförelse med ert.

— Berätta då om er själv och låt mig döma. Det är bara rättvist. Joan tog sig litet mer kaffe. Dacre? Var hade hon hört detta namn nyligen? Mary Maud hade samma morgon talat om en Helen Dacre. Hon såg upp med ett plötsligt intresse.

— Är Helen Dacre, som iscensätter teater, någon släkting till er? — Känner ni Helen? sade Tony överraskad. Hon är min hustru. Han vände sig om för att kalla på servitören.

— Ni känner Helen? repeterade han, under det han betalade räkningen.

— Nej, inte personligen. Mary Maud Meadowes är min vän. Jag bor alltid hos henne, då jag vistas i London. Hon berättade mig om Uppståndelse. Hon var bekymrad över strejkens inverkan på framförandet.

— H—m, ja. Jag hade inte tänkt på det.

— Fru Dacre måste vara bekymrad.

— Jag skulle tro, att det inte faller henne in att någonting i världen skulle kunna stoppa vad hon har beslutat. Och hela denna kris har kommit så plötsligt för oss londonbor, det måste ni komma ihåg. Ni har sett hur det blåst samman till storm, men vi är så vana vid panikrubriker, att de inte gör mycket intryck på oss. Och så känner ni Mary Maud? Storartat fruntimmer, inte sant?

— Är er hustru lik henne? De är nära vänner, är de inte?

— Helen lik Mary Maud? Ni kan inte finna en större kontrast. Men ni måste snart träffa min hustru. Jag är övertygad att ni skola tycka om varann.

Joan satt tyst medan bilen plöjde sig fram genom Strand på återvägen till Memorial Hall. Tony betraktade hennes tystnad som ett hastigt återvändande till de grymma realiteter, som de skulle möta i konferenslokalerna efter den trevliga lunchen bland de muntra brottstyckena av Spanien.

(Forts. nästa nummer.)

Smörgåsbrödet

UPLANDSKUBBEN

har vunnit ständigt ökad efterfrågan på grund av sina förträffliga egenskaper. Hälsosamt, näringsrikt och hållbart bevarar det sin goda smak till sista skivan.

UPLANDSKUBBEN A.-B.
Stockholm • Tel. 756 56, 750 90

Obs! Undvik efterapningar —

begär Uplandskubben.

Socialdemokratiska kvinnoförbundets kongress börjar

lördagen den 12 mars kl 10 f. m. i lokalen Viktoriasalen, Tunnelgatan 19, Stockholm.

I samband med kongressen hålles en kursdag med föreläsningar i aktuella frågor. Den äger rum måndagen den 14 mars med början kl. 10 f. m. i samma lokal som kongressen. Kursen äger alla förbundets medlemmar, så långt utrymme tillåter, rätt att kostnadsfritt bevista. Anmälan för erhållande av deltagarkort bör ske snarast möjligt.

Föreläsare bli: Ernst Wigforss, Bernhard Eriksson, Ivar Wennerström och Sigrid Gillner.

I föregående nummer redogjordes för motionerna till kongressen, vilka uppta viktiga frågor för det inre organisationsarbetet, samt sociala och politiska frågor, som äga sitt alldeles särskilda intresse just nu.

Föreläsningarna på kursdagen komma också att behandla en del av dessa såsom arbetslöshetsproblemet, folkpensioneringen, änke- och barnpensioneringen. Dessutom den ekonomiska och politiska situationens samt agitationens ordnande, finansiering och mål.

107 ombud äro anmälda till kongressen och till kursen redan ett femtiotal deltagare, som icke äro ombud. De senares antal kommer säkert att mer än fördubblas.

**Alla hälsas hjärtligt välkomna av
FÖRBUNDSSTYRELSEN.**

Marion Phillips död

För några veckor sedan nådde oss underrättelsen att doktor Marion Phillips, den 23 sistlidne januari, avlidit på ett sjukhus i London. Hon insjuknade i december mycket allvarligt och opererades dagarna före jul men hennes liv stod ej att rädda.

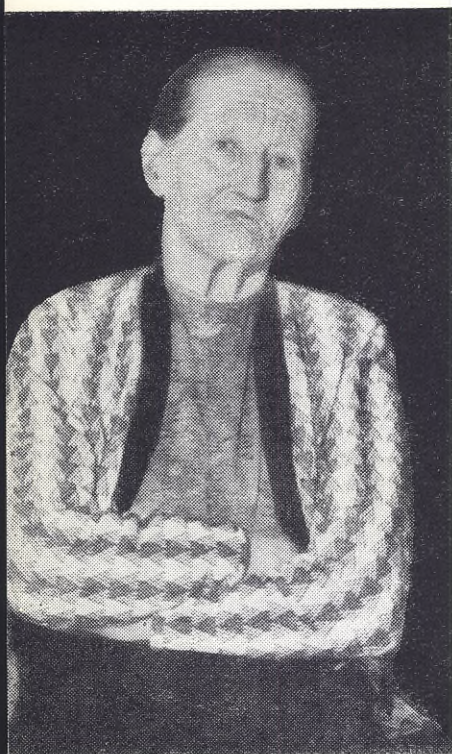
Med dr Marion Phillips bortgång förlorade såväl den brittiska som den internationella socialdemokratiska kvinnorörelsen en av sina främsta förgrundspersoner. Som de flesta kända stod hon i spetsen för det organisatoriska arbetet bland kvinnorna inom den brittiska arbetarrörelsen samt redigerade deras tidning »Arbetarkvinnan». Alltsedan det internationella samarbetet åter begynte spira upp efter kriget även bland de socialdemokratiska kvinnorna intog hon en framskjuten ställning också internationellt.

Marion Phillips var från Australien, utgången ur borgerlig miljö i Melbourne, där fadern var jurist. Hon kom till England för ungefär 25 år sedan för att fullborda sina ekonomiska studier, men kom att stanna där sedan hon senare helt fångats av den engelska arbetarrörelsen, inom vilken hon i över två decennier utfört en betydande gärning, främst i arbetet med att organisera kvinnorna och väcka deras medvetande för de idéer socialismen strävar att förverkliga i det praktiska livet.

För större delen av Morgonbris äldre läsare torde hon vara väl känd, då vi under tiotals år ofta haft anledning referera till hennes verksamhet. Hon har även besökt vårt land och talat för svensk publik. I studie- och propagandasyfte hade hon för övrigt besökt de flesta av Europas länder och var kanske den mest kända av nutida framträdande kvinnor inom vår rörelse.

Hennes obestridda förmåga, parad med nyktert verklighetssinne, samt en viss självmedvetenhet och en stor fond av humor gjorde henne bemärkt även utom rörelsen. Under föregående valperiod tillhörde hon brittiska parlamentet. S. V.

Råsunda Soc. dem. kvinnoklubb har hållit årsmöte. Av årsberättelsen framgår, att klubben bildades den 29 oktober 1931, att under den korta tid klubben existerat hållits två möten med föredrag om kvinnornas ställning till partiet och kvinnoförbundet, samt en mycket trevlig julfest. Klubben har ett femtiotal medlemmar. Styrelsen uttalar sin förhoppning om, att klubbens verksamhet må bli till framgång och förkovran för såväl den enskilde som partiet, och slutar sin berättelse med att uppmana medlemmarna, att som motto för sitt arbete taga vår hövding, Hj. Brantings hälsning till riksdagskamraterna: Håll troget samman så går det bra.

Borås soc. dem. kvinnoförening har åter sorg. Föreningens äldsta medlem Sofia Pettersson har avlidit.

Kamrater följde henne till graven och Edit Jonsson erinrade om hur den bortgångna, alltid hängiven arbetarrörelsens idéer varit ett föredöme i kamratskap.

Sofia Pettersson hade tillhört föreningen sedan den bildades och var nu dess hedersmedlem.

Alltid hjälpsam då det gällde att på något sätt giva bistånd till någon kamrat, eller till rörelsen, hörde hon till den trofasta skara som kanske ej hörs så mycket utåt men som ändock betyder så oändligt mycket då det gäller en förenings framgång och bestånd. Vi minnas dig med djup saknad!

Kvinnan med fanan

I staden vid Motala ströms utflöde i Bråviken, i det vackra Norrköping har den socialistiska kvinnorörelsen några av sina mest trogna och intensiva anhängare. Det har varit och är kvinnor av en typ, som kanske i vår senare tid, inte är så vanlig. Kanske man kortast skulle kunna beskriva denna kvinnotyp med några uttryck. Till exempel detta: »Kvinnan på barrikaden». Eller: »Kvinnan mot strömmen.» Eller: »Kvinnan med fanan». När den, som skriver detta ser sig om bland sina kamrater bland stadens socialdemokratiska kvinnor, så skymtar där som på film just kamraten, på vilka något eller alla av de ovan anförda uttrycken passa. Många gånger kan man önska att ens barndom inom partiet, för en tjuvä år sedan hade haft dessa kvinnors kamratskap att lita till — och fostras av! Det som är utmärkande för dem alla, är deras starka känsla och deras oförskräckthet att för en mening och en tillgivenhet — eller en ovilja mot något de finna oriktigt — gå fram utan tanke på sig själva. De gå helt upp i den sak, som intresserar dem. De kunna kanske ibland missförstå, ibland slå fel, ibland låta känslan för starkt råda, men i allmänhet för deras insats till framgång för saken eller blir till gagn för den enskilde på ett eller annat sätt. Deras intresse ger livet fläkt antingen de nu bekämpa och resa motstånd mot något eller någon eller de gå helt in för en sak eller en människa.

Rationaliseringen börjar att gripa in på ett allt tydligare sätt i textilarbeterskans liv. Därinne i fabriken heten, spänningen, det strängare än förr övervakande arbetet och arbetsprestationen. Maskinen eller människan det är frågan som aldrig förr. Därute och därhemma — arbetslöshet, dyrtid. Hårdare än förr frestar den enskilda arbeterskan och modern i arbetarhemmet att endast tänka på sin utkomst och sina bekymmer.

Heder då åt dem som *trots allt*, som trots den stegrade mödan, den hårdare tiden ändå behålla i sin själ kärleken till vår idé, vår organisation. Som kunna mitt i egna bekymmer tänka på klubben, klubbens kassa, klubbens framgång. Morgonbris prenumeration och allt annat som är kvinnoorganisationens intresse. Tänka på arbetarerörelsen.

I en följande artikel komma kanske en del av textilarbeterskorna i vår stad att skriva om sina erfarenheter av rationaliseringen. Erfarenheter och detaljer från deras eget arbete i fabriken.

I detta nummer vill vi presentera en av våra mest kända väverkor: Josefina Backé, som i tjuvä år arbetat i Holmens bolag. Fina som burit klubbens fana i åtta år.

Fanan är inte ett dött ting för mig, men nu måste jag till min egen sorg för mitt barns skull avsäga mig att vara fanbärare, sade Fina på vårt klubbmöte och avgick med ära och tack från oss alla som fanbärare.

Josefina Backé stod i för Morgonbris i fyra år från 1912. Och så för hela sin klass vid alla val. De som varit och de som komma, säkert så länge hon andas.

Hon hör till de där »politiska människorna», som inte bara äro styva i föreningslivet utan också ha ett det bästa rykte som skick-

Josefina Backé
vid sin vävstol.

De äro inte ljumma, de äro ingenting till hälften. De kamrater bland oss, som äro ett, två eller tre total yngre än dem, kunna ibland se saker och ting annorlunda än de, och det händer nog ibland, att det talas svenska rent ut mellan de olika årgångarna.

Men aldrig kommer någon förbi deras *trohet* och deras osjälviska intresse för den organisation, som i vår stad nu i tre decennier kämpat för en medveten socialistisk åskådning bland arbeterskor och arbetarehustrur och kvinnornas organisering i partiet.

Vi ha vår Rut Gustavsson, vår Ellen Cederstrand och vi hade Mimmi Gyllander. De två förstnämnda voro medelpunkten vid vårt för några månader sedan firade tertiöårsjubileum. Mimmi Gyllander är död, men hennes och andra kamraters minne var med på festen.

För närvarande knyter sig klubbens starka intresse kring dem av våra kamrater som arbeta i fabriken.

Vi förstå, att dessa våra kamrater inom industrien just nu leva under en press, starkare än någonsin.

liga yrkesarbetare. Därför ha de också respekt nog för att kunna taga en dust med arbetsgivarna för sina kamrater, när det behövs. Tre flickor har Fina Backé fått och fostrat med sitt arbete. En av dem miste hon som fullvuxen, och vi trodde nog alla att det slaget skulle knäcka vår kamrat. Men hon bet ihop om sin sorg och åter stod hon i klubben och vid vallokalen, lite slitnare än före slaget — men samma kamrat. Hennes två andra flickor ha kommit med i arbetet för samma idéer och nu äro de alltid tre, när Norrköping mobiliserar sin arbetarerörelse. Mor och döttrar i textilindustrin, vakna över sitt arbete, vakna över arbetarelagstiftning och arbetarerörelse.

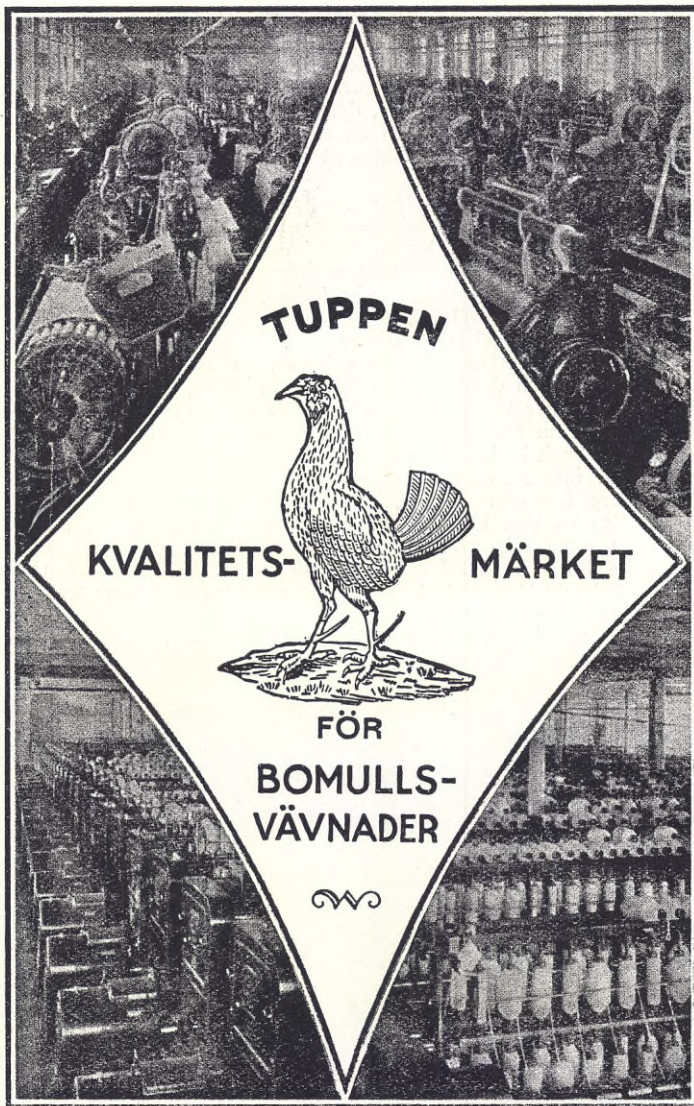
Där Fina går i sin sal i fabriken bland sina vävstolar är det som om hon med sin person säger sina medsystrar och även till de arbetare hon där när:

»Vet ni inte, att vi måste hålla ihop? Organisera er!»

Hon har burit vår fana och hon är för många en fana, ty hon vet vart hon hör!

S. G.

VÅRA TOMTKÖPARE
segla alltid i medvind — en
frisk och förlig "morgonbris"

OLSSON & ROSENLUND
DALAGATAN 1 C. + TELEFON NORR 311 10

ARBETAR-BODENS
DAMEKIPERING
Holländaregatan 7
säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.
Dam- & Barnunderkläder. • Extra starka barnstrumpor.

Nelly gör revolution.

(Forts från sid. 21.)

mesta drar neråt. Och han, som närmast borde ha beskyddat henne, den mäktige chefen, har icke gjort minst för att mjuka upp hennes ryggrad.

Den närmaste tiden går Nelly oberörd inför alla anbud. Hon äcklas åt dem. Det finns ingen ärlighet hos någon, som ger dem. Ingen önskan att ge. Bara ett begär att äga, att övervinna, att krossa. Nelly förhärdar sig. Hon känner någonting växa inom sig, någonting liknande en stålfjäder. Om den kunde spännas tillräckligt, om den kunde bli hård och fjädrande, men det vågar hon inte tro. Men hon känner ansatserna. Hennes kärleksbehov tar sig uttryck i moderlig ömhet. Hon blir trösterskan, hjälperskan. Hon lånar ut pengar, låter fattiga pojkar kritsa, lyssnar till intima bekännelser, ger råd och tröst och blir på sitt sätt outhärlig på Gula Rosen. Hon blir omtyckt av gästerna, mycket mer omtyckt än Irma och Märta och omtyckt på ett annat sätt.

Irma och Märta är lite avundsjuka på henne. De förvänar sig över att gästerna har så mycket sympatier för henne. De kan inte förstå vad de ser hos henne. Hon är ju aldrig med och dansar, deltar aldrig i deras kärleksorgier, avvisar en mängd klämmiga anbud. Och ändå blir hon så omtyckt. Hon är inte ren heller, de vet att hon haft besök och de förstår att det är någonting mellan henne och chefen. De vet hur han följer henne med blicken när han kommer på inspektion. Han slukar henne. Irma och Märta kommer överens om att Nelly är omöjlig att förstå sig på. De kan inte bli onda på henne heller, hon avvärjar dem. Men hon är outgrundlig. De både stöts bort från henne och dras till henne. Skrotis, Garagevaktaren och några till — de är förälskade i henne. Det är bara Garagevaktaren, som erkänner det högt. Och honom tar ingen på allvar. Men de flesta dras till henne. Utan att hon anar det åstadkommer hon revolution på Gula Rosen — en känslornas revolution. Hon lägger inte så mycket märke till att en och annan av gästerna har börjat snygga upp sig och vårda sitt yttre, hon förstår inte alltid meningen i alla tidskrifter, alla påsar med frukt och alla anbud hon får. Hon går omkring med sitt eget problem och det kan ingen av gästerna på Gula Rosen lösa. Det finns en, som kanske kan det, men han kommer inte. Och så går hon kväll efter kväll mellan borden, delande ut kaffe och smörgåsar och choklad och får dricks och artigheter. Hon blir allt tröttare på arbetet och hon längtar därifrån. Men hon fortsätter och över hennes huvud tycker man sig se en bevingad kärleks gud som försöker öppna ögonen på de blinda och som själv försöker se klart — en kärleks gud, som ömsom är blind, ömsom klarseende, som skjuter av sina pilar utan beräkning, men som i lyckliga fall träffar prick och åstadkommer genomgripande förändringar i människornas känslor. Och med hjälp av denne gud har Nelly omedvetet gjort en omfattande revolution på Gula Rosen. Men sitt eget kärleksliv har hon icke lyckats revolutionera. Det behövs mer därtill för det. Det behövs kraft utifrån, en förlösare. Och det är denne förlösare hon väntar på.

Carnusol rengör och polerar möbler m.
m. utan att lämna fett efter sig.
Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25.
Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.
Fabrikanter: WINGÅRDS, MALMÖ.

Med detta nummer av
Morgonbris följer en
bilaga.

Guliins Damfrisering
Skolgatan 11 (v. Folkets hus)
Tel. 13032, rekommenderas.
Permanent ondulering utföres omsorgs-
fullt. Malmö.

En ny livsstil. (Forts. från sid. 7.)

eller askes. Det är *samhället*, som skall ordna egendomsförhållandena, icke du och jag genom välgörenhet och försakelse.

Det har alltså ingen betydelse, hur mycket socialisten Lyman förtjänar eller ärver, hur han äter, dricker eller kläder sig. Det viktiga är, att han är socialist och kämpar för arbetarklassens väl i parlamentet, i pressen och i talarstolen.

Att tillämpa socialistiska samhällsteorier om jämlikhet på den enskildes livsföring, det är barnslighetens och välgörenhetstantens socialism. Den skall vi komma bort ifrån. Det ha vi också gjort här i Sverige, tack vare det, att våra arbetare stå så högt. De äro inte så lätt påverkbara av socialt svärmeri och verklighetsfrämmande framtidsprojekt som en del andra länders.

Därför, min vän, låt dig icke förargas av småsaker!

Vi gå mot socialismen, trots den här middagen! —

— Men jag går i alla fall hem, för jag trivs inte, sade opponenter. — Och han gick.

Det stack till i oss, när han gjorde det. Varför? Hade vi icke rätt och han fel?

Nå, det får vara som det vill med det. "Han är i alla fall renhårig", sade en av oss, sen vi suttit tysta en stund!

Så som vi talade till opponenter, tala vi socialister och socialdemokrater ofta.

Men, medan vi föra detta lugnande och till synes så förnuftiga resonemang om vad socialismen icke är, vad den *icke* begär av oss så är det någonting inom oss som fordrar, att det finnes just en sådan där socialism, vars förnuftighet, vi så käckt bortförklara.

Ty, det är det underliga, vi veta alla, vilken politisk åskådning eller samhällsklass vi än tillhöra, vad socialism *borde* vara. Vi veta det bättre än Marx och alla lärda. Vi veta det därför, att vi, du och jag, alla människor, ha en socialism, som människohjärtat själv uppfunnit.

Fast vi icke orka med att dela med oss, fast vi gå som "vanliga borgare", så är vår socialism ändå icke av den sort, som prutar och säger: Icke behöver man därför att man är socialist . . . Utan vår högst privata socialism säger: Du skall dela med den fattige!

Denna delandets socialism är det enkla människohjärtats egen uppfinning. Den andra den är prästreligion, och den har, liksom kyrkan i förhållande till kristendomen, kommit efteråt. Det är prästreligionens socialism vi tala om och praktisera. Den är en socialism, som vi gjort för att tysta ned den röst, som var den naturliga instinkten om socialismen.

Instinkten? Om vad? — Om att människorna genom att jämnt fördela sina ägodelar, skulle kunna befria sig från

Svenska
strumpor i ylle och silke med
ovanstående märke uppskattas
av varje dam för sin elegans
och stil. Begär även Ni
Westerholms-strumpan.

AKTIEBOLAGET NORRKÖPINGS TRICOTFABRIK

fattigdom och elände och olikt delade lotter i denna värld. Att de stora oerhörda skillnaderna mellan människor i fråga om lön för arbete äro orättvisa och upprörande, och att all samhällsutvecklings mening vore, att dessa skillnader skulle bort.

Denna instinktiva socialism — vi kunna kalla den för den socialistiska folkreligionen — menar, att socialismen har till mål att utplåna skillnaderna mellan människor. Den säger också, att socialismen icke bara är ett *samhälleligt* handlande för lika villkor, utan också och framför allt ett *individuellt*. En socialist kan icke leva rik, bredvid en fattig. En socialist kan icke äga allt av bildning utan att vilja dela med sig. En socialist måste bland fattiga kamrater själv göra sig fattig, om han är rik. Han måste hjälpa de fattiga, vara deras like.

Mot denna folkliga och lekmanamässiga uppfattning om socialismen såsom ett krav på var och en att personligen dela med sig göres ideligen inlägg i stil med den gamle prostens: Icke menade Jesus så. — "Icke är det socialism." Och oftare få vi höra numera vad socialism *icke* är, än vad den är.

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I **FOLKET**

Bliv medlem

av Sveriges socialdemokratiska
kvinnoförbundet!

På omkring 275 platser i landet
har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande av medlemskap erhålles å förbundets expedition, Upplandsgatan 1, 3 tr., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar skriftliga förfrågningar.

Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbers samorganisation: Ordf. och korresp. fru Sigrid Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal 1 16. Kassör fru Anna Larsson, Mittelvägen 8, Enskede. Tel. Enskede 1 83.

Sthlms Allm. Kvinnoklubb sammanträder första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr. Ordförande fru Anna Carlsson, Jungfrugatan 41 B, 3 tr. Tel. Ö. 1450.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Beda Janson, Blekingegat. 65, 3 tr., Stockholm.

Stockholm: Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb sammanträder 2:dra fredagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69, Tel. Kungsh. 67 90.

Stockholm: Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad i församlingssalen Västmannagatan 63, kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Hanna Lundin, Stora Ängby. Tel. Bromma kyrka 105.

Stockholm: S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Jenny Larson, Arbetaregatan 21, Tel. Kungsh. 97 89.

Stockholm: Södra Förstäderas soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 3:dje onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. Lokal: Liljeholmens församlingshus. Ordf. fru Sigrid Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal 1 16 före kl. 11 f. m.

Stockholm: Enskede soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvägen 8, Enskede. Tel. 1 83.

Hembiträdesföreningen i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad (utom juni, juli och augusti) i Studiehomet, Bryggaregatan 12 b.

Stockholms läns soc.-dem. kvinnodistrikt: Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 1 46.

Bromstens soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte första tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Municipalhuset.

Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten, tel. Bromsten 1 46.

Danderyds kvinnoklubb håller möte andra onsdagen i varje månad kl. 7.30 em. Ordförande fru Hilda Pettersson, Mårdkullan 14, Danderyd.

Duvbo kvinnoklubb håller ordinarie möte andra torsdagen i varje månad kl. 7.30 i Handelsföreningens lokal.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. Torsvik och Skärsätra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.: Sirius 3, 2 tr. Torsvik, Lidingö I. Tel. 667.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru, Ektorp. Tel. Skuru 3 59.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. Ordf. fru Sigrid Svärd, Ulriksdal. Tel. Råstahem 48.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga. Tel. 492.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal. Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegatan 26 B. Tel. 993.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Turebergs Biograflokal. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Tel. 327.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets hus. Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl. Väsby.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i månaden kl. 7.30 e. m. Lokal: A. B. F:s studiehem, Pusterviksgatan 15.

Göteborg: Lundby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Bråmaregården.

Göteborg: Majornas soc.-dem. kvinnoklubb har möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. å lokalen, Bang. 24.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 3:dje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i lokalen Riddaregatan 4.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte andra tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskapslokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Pettersson, Fredsgatan 11. Tel. 106 40.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 3:dje måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

S:t Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson

Fleminggatan 60

Tel. K. 4724.

*

Ombesörjer allt vid dödsfall

Eldbegängelser

Balsameringar

Kvinnans gissel —

obegränsad barnökning

Barnbegränsning eller fosterfördrivning är titeln på en broschyr av Karin Adamsson, som behandlar motsättningen mellan sexuallivets och lagstiftarnas lagar. Litteratursats MB erhålles gratis mot insändande av 45 öre till vår sjukvårds- och skyddsmedelsaffär.

NILS ADAMSSON

JAKOBSGATAN 22 - STOCKHOLM

Kvinnopolikliniken i Lundby, Göteborg

för havandeskapsundersökningar
och kvinnosjukdomar samt råd-
frågningsbyrå för föräldrar.

Mottagning: torsdagar kl. 6—7 e. m.

Doktor HANS ÖHMAN

Invärtes sjukdomar.

Mottagning Norr Mälarstrand 78 efter överens-
kommelse per tel. Kh. 15 55. Tel.-tid vard. helst
8—8,30 samt 13—14.

Polikliniktaxa för mindre bemedlade.

BRODERIER

till 1/2 pris

på prima linne i vackra mönster.

1 st. KAFFEDUK 130×130 cm

1 st. LYSDUK 65×65 cm

1 st. LÖPARE 38×95 cm

1 st. LÖPARE 38×70 cm

Alla dessa broderier sälja vi för det enastående billiga priset av kr 0: 25 portofritt tillsänt. Som extra reklamt lämnas 1 st. *totalgaranti* 4 delar gratis med varje order. Vid köp av minst 3 order är priset 5: 75 pr sats fraktfritt. Agenter antagas.

Malmö Linne & Broderilager A.-B.
Drottningtorget 1, Malmö 8.

FACKFÖRENINGSS

RÖRELESEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6:15,
pr halvår... kronor 3:15.
Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

MASONITE

SVENSK TRÄFIBERSKIVA

Tillverkas i 4 kvaliteter:

H Ä R D A D
H Ä R D
HALVHÄRD
P Ö R Ö S

Dessa 4 kvaliteter täcka de
flesta användningsområden
inom byggnads- och inred-
ningsindustrien.

Huvudkontor:

P. Wikström j:or
Stallgatan 3 · Stockholm.
Telefon 99 25

Återförsäljare på de flesta större platser.

K. F:s nya småskriftserie

bjuder kvinnorna värdefull kunskap

Anders Örne:

Demokrati

tankar om den folkliga självstyrelsens
innebörd, värde och framtid

Professor Silverstolpe

Depressionen och guldmyntfotens kris

75 öre

K. F:s BOKFÖRLAG

FEITHS

STOCKHOLMS
FÖRNÄMSTA
MUSIKKONDITIONER

Drottninggatan 40
Sveavägen 21
Strandvägen 1

Förstklassiga lunchrestau-
ranter, Middags- och kvälls-
konserter. Allt för gästernas
trevnad.

När det står VÄNERSBORG

under sulan...

I fråga om skodon — herr-, dam- och
barn- — representerar Vänersborgs-fabri-
katet sedan årtionden det *vederhäftiga*.

Material, utförande, passform, praktiska
och alltid moderna modeller samt prin-
cipen "låga priser för goda kvalitéer"
ha skapat det förtroende Vänersborgs-
skorna åtnjuta hos såväl allmänhet som
skohandlare. När det står *Vänersborg*
under sulan på skorna Ni köper, är Ni
på den säkra sidan.

VÄNERSBORG
Skor

Tillverkare: A/B A. F. CARLSSONS SKOFABRIK - VÄNERSBORG

Varje svensk bör bära en kostym med ovanstående märke som garanterar ett av marknadens främsta fabrikat.

SPECIALITET:

**Kungl. Motorbåt Klubbens
Record-Cheviot**

A.-B. MAX HELLMAN
YLLEFABRIK + NORRKÖPING

**Varför köpa
utländsk blockost**

när vi tillverka en förstklassig helfet svensk blockost till icke stort mera än halva priset.

Köp svensk vara!

MJÖLKCENTRALEN
STOCKHOLM

**STOCKHOLMS STADS
TRÄDGÅRDSSTÄDER**

**TVÅ FAMILJER
OM DAGEN**

flyttade under år 1931 ut till

Stockholms Stads Trädgårdsstäder

Äppelviken, St. Mossen, Ulvsunda, Smedslätten, Ålsten, Olovslund, Nockeby, Åkeshov och Ängby samt Enskede och Skarpnäck.

Innevånareantal år 1932 35.000 personer.

Bosätt Eder där!

Upplysningar:

STOCKHOLMS STADS FASTIGHETSKONTOR

Tel. Stadshuset 54
Direkt linje K. 1122